

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Illustrissimi Domini Simonis De Fierlant, Hispaniarum Ac
Indiarum Catholico Regi, In Hispania Ac Belgio, A Concilio
Status, Brabantiae Cancellarii, Catholico Ab Affectu
Tractatus, Quo, Clarissime ...**

Fierlant, Simon de

Coloniae Agrippinae

Sectio I. Cuniculus primus, quo subruatur Sacramenti forma seu Absolutio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37059

Zeghers , aliiq̄ue ejusmodi seduli & sagaces Sacramenti
Pœnitentiæ defensores.

S E C T I O P R I M A

*Cuniculus primus quo subruatur Sacramenti
forma seu Absolutio.*

Absolutionem , Sacramenti hujus formam esse , &
in ea , ut in reliquis compositorum formis omnibus ,
præcipuè ejus vim sitam esse nemo quisquam negaverit,
qui quidem Sacrosanctæ œcumenicæ & generalis Tridentinæ
Synodi in Spiritu Sancto legitimè congregatæ de-
creta , Christianâ , quâ par est , reverentiâ veneratur :
quare , qui quidem Catholicus videri velit , duriusculè nihil
contra eam definire palam ausit : nam quod ausus id sit
Sancyranus Abbas , communis , ut dixi , Trium-Virorum
meorum Magister , & Classicus apud eos cum Jansenio
Auctor , mirari is desinet , qui in juridicis contra eum actis
legitimè testatum legerit , quam parum Catholicè de Tri-
dentino Concilio sentierit , dum *eam à Papa & Scholasticis
Synodum fabricatam dixit à quibus de sincerâ Ecclesiæ
doctrina plurimum immutatum esset*. Ita qui sentit , ac loqui-
tur , fieri ne potest , ut non ejus suspecta sint omnia ? quid
autem suspecta ? Imò verò ea est viri hujus apud Trium-
Viros nostros opinio , & autoritas , ut non tam in Scholis
pueri

pueri autores, quos sibi habent propositos, pueriliter imitari gaudeant, quam ipsi ex Vergerianis libris integras propè paginas describere gestiant: ut adeò meritò Sancyranum classicum eorum autorem vocaverim: sed id nunc non ago, egerunt id alii ante me, & luculenter; ego, quos ipse ad sabruendam penitus absolutionem cuniculos delineavit, impigro eos, ac indefesso labore fodere, doceo, ac demonstro. Tu mecum, si vacat Lector, subterraneas eorum foveas ingredi, nec mirare si obliquis viis incendendum sit; habent hoc cuniculi ex arte facti, ut nullâ certâ lege per anfractus ferè, & obliquos meatus ducantur.

ARTICULUS I.

Primus primi cuniculi anfractus. Absolutio Sacramentalis danda non est nisi pœnitentia præviè & satisfactoria opera ipse Pœnitens ritè præstiterit.

ESt quidem hoc ab hodierna modernæ Ecclesiæ praxi prorsus alienum, ut ipsi fatentur, & fateri omnino debent Trium-Viri; sed tamen non planè desperant eam se administrandæ Pœnitentiæ rationem paulatim posse intrudere, si id modo rudioribus & simpliciore plebeculæ persuaserint, antiquam eam esse primitivæ Ecclesiæ praxim, & posterioribus sæculis in laxiorem, quam hætenus videmus

videmus & miserabiliter illi deplorant ; formam connivente piâ Matre Ecclesiâ degenerasse : id autem studiosius ut agant novaturientibus labiis unam sonant antiquitatem ; Primitivæ Ecclesiæ desiderium , modernæ autem fastidium , Christianorum animis afflare student : subdolum artificium , & fallendæ plebi perquam accommodatum. Unde id porro hauserint , nescio , id scio , antiquum id jam à multis sæculis habuisse Hæreticos unam sonare antiquitatem , præsentis autem Ecclesiæ deplorare tenebras. Videri potest Franciscus Simonis de Hæreticorum fraudibus parte 2. fraude 4. ubi crudite notat *nomen ipsum antiquitatis longe esse aptissimum , ut errorem populo faciat probabilem.* Addo ego non aliud versatilis & ad nova prurientis ingenii indicium esse manifestius , quam quæ vides & habes præsentia temerè fastidire.

§. I.

FUIT ILLA PRIMITIVÆ

Ecclesiæ praxis : & praxis hodierna , ipsâ Ecclesiâ invitâ & tantum connivente , refrigescente caritate , nec ritè nec legitime intrusa est.

HUc communi studio , & pari consensu collimant Gabriëlis , Macarius , Gummarus : nec rem tantum dicunt

dicunt eandem, sed iisdem propè verbis concipiunt: eosdem fucos, & pigmenta adhibent, ut adeo unâ eos manu, uno ligone, cuniculum hunc fodere meritò credas. Videamus. P. Gabriëlis in *Morali Diabolica* pag. 154. ira sibi objicit: *quod si hæc ita se habent, cur ergo Ecclesia moderna non curat practicari Pœnitentiam, pro quolibet peccato mortali, ante Absolutionem? ad quam, inquit, objectionem respondetur: Ecclesiam in nullo Concilio universali aut particulari approbasse praxim mox absolvendi post confessionem criminum, nullâ præviâ ad Absolutionem factâ Pœnitentiâ.* Locum hunc non admodum Romanis placuisse vel ex eo conficias, quod mitigatus paululum legatur in speciminibus, post primam eorum condemnationem ab autore correctis, & Romæ excusis, altero tamen postea Romano iterum fulmine perituris. At enim eadem hæc sententia cruda adhuc, nec mitigata perstat iisdem verbis integra in libro D. Havermans, cui titulus *Examen Pentalogi Diaphorici* pag. 297 (idem dicit pag. 429.) *cum in nullo Concilio universali aut particulari modernam administrandi hoc Sacramentum praxim (Ecclesia) approbaverit.* Et quod in P. Gabriëlis graviter adeò Romanis displicuit etiam mitigatum, & correctum, id iisdem Romanis crudum, & incorrectum in Havermanno placuisse (ut vult scheda funebris) aut placiturum putamus? pergit Gabriëlis *sed refrigescente paulatim charitate, à tribus aut quatuor*
seculis

saeculis antiquus rigor est relaxatus. Et illum etiam locum correctum dedit Romana editio : at nescit haecenus correctionem D. Havermans, & *Praxis*, inquit ibidem, (primitivæ Ecclesiæ) *refrigescente Christianorum charitate in Ecclesia desit à quatuor saeculis circiter.* Tuam fidem Lector, an ovum ovo vidisti similius? quid autem postea? *Hanc praxim*, inquit fulminatus Gabriëlis, *piæ Mater Ecclesia filiorum infirmitati indulgens tolerat.* Hæc verba omnia simul ac semel Romana sponsa delevit; interim nihilo timidius Macarius asserit primitivæ Ecclesiæ *praxim connivente tantummodo Ecclesia* desisse. Manifeste, opinor hinc datur intelligere non modo Macarium gruis instar sequi P. Gabriëlis, atque ad eum mirum esse si ipsius doctrina ab omni nævo inventa sit pura, quæ cum Gabriëlianâ prorsus eadem in Gabriëlis repetito fulmine Romanis ignibus bis conflagavit, verum etiam id unum eos clanculum agere, ut Absolutioni Pœnitentialia & satisfactoria opera præmittantur. Non id inquit dicunt; fateor, nam id apertè si dicerent Cunicularii non essent. Sed amabo quorsum hæc omnia? Ecclesiam in nullo Concilio universali aut particulari approbasse praxim mox absolvendi nulla præviè ad Absolutionem factâ Pœnitentia? praxim primitivæ Ecclesiæ & antiquum rigorem refrigescente paulatim Christianorum Charitate à tribus aut quatuor saeculis relaxatum in Ecclesiâ desisse, idque, à connivente tantummodo piâ Matre Ecclesiâ & filiorum infirmitati indul-

ET INFELIX CONCORDIA. III

indulgentie tolerari. Quorsum inquam hæc omnia, aut quo denique respiciunt? Jam verò nec votum ipsi suum aut desiderium dissimulant, quamquam & dissimulant, nusquam enim aut Vergeriani in conventiculo Gallicano moniti, aut se cunicularios esse obliviscuntur. Tam Sancyrani scilicet & Jansenii semper memores, quam Pontificum & eorum decretorum sæpè obliviosi. Summopere, inquit Macarius, *desideraret moderna Ecclesia, hoc est ipse Macarius) accrescente iterum fidelium charitate antiquam praxim in Ecclesiâ restitui*: præiverat Gabriëlis & suum quoque sub Ecclesiæ nomine desiderium palliarat, in Morali Diabolica pag. 155. (nam in altera eâque à se correctâ editione id totum expunctum est; cur expunxerit autem ipse scit, ego facile assequor) *quantum desideraret Ecclesia moderna (nos Patrem Gabriëlis cogitemus) non solum pœnitentiam veram peragi, sed pristinum Pœnitentiæ ordinem servari*. Quis autem pristinus iste erat Pœnitentiæ ordo? jam ante eum pag. 123. novaturientibus suis Ideis ita conceperat: *ut primo peccator accederet Sacerdotem, eique vulnera sua, seu morbum peccati detegeret, & remedium Pœnitentiæ ab ipso peteret, secundo ut Sacerdos peccatori Pœnitentiam imponeret: tertio ut peccator pœnitens illam impleret: quarto ut Sacerdos pœnitentem impletâ pœnitentiâ absque relapsu absolveret.*

Accedit centum in locis Eximius Dominus Gummarus & similiter cuniculo huic perficiendo instat: summis labris delibemus aliqua. *Antiquæ pœnitentiæ teste Morino, ait*
circa

circà finem præfationis Apologeticæ ad tractatum tertium, juxta certos *Canones* per tredecim, vel ut alii duodecim sæcula, fuerunt observatæ in Occidente, & usque modo servantur in Oriente. Si dixerint (adversarii) has pœnitentias conversis solummodo in satisfactionem fuisse injunctas, ast convertendis nullatenus in præparationem ad suam conversionem, sive ut ad conversionem ritè disponerentur: si, inquam, hoc dicant, nullo negotio redarguuntur: nihil enim clarius vel inspicienti solum antiquos *Canones*: ecce unum è mille cui in *Conc. Tolet. III.* subscripserunt *Hispaniarum & Galliciæ Episcopi*: & idem clarius in imbelli *Apologiâ* pag. 9. quod Pœnitentiæ *Canonum* solerent *Absolutionem Sacramentalem* antecedere, probat imprimis *Canon. XI. Conc. Tol. III.* & pag. 2. ex hoc, inquit, *Canone* habetur quod *Concilium* istud doceat hanc (QUOD NIMIRUM PÆNITENTIA PRÆCEDAT RECONCILIATIONEM) esse formam *Antiquorum Canonum*: quare non putem necessum, ut plures *Canones* allegem ad probandum falsitatem hujus & similium assertorum ab *Autore Responsionis* brevis: negatur quod in *prisca Ecclesia* tot annorum pœnitentiæ debuerint præcedere *Absolutionem Sacramentalem*: item ex *Canonibus Pœnitentialibus* ad summum habetur, quod ipsorum tempore non dabatur *Communio*, nisi præviâ longâ pœnitentiâ; & addit: ita quidem ut illa Pœnitentiâ *Absolutionem* præcedere non debuerit: impotentius in adversarium fertur pag. 12. dixerit adhuc *Rev. Vestra*
quod

ET INFELIX CONCORDIA. 113

quod Canones Pœnitentiales tantum præscripserint pœnitentias pro foro externo: addat si ausit quod solum pro peccatis publicis. Afferat insuper sine notâ imperitiæ, quod Pœnitentiæ dumtaxat debuerint peragi post Absolutionem Sacramentalem. Et paulo post, an ipsam Ecclesiam argues, quod peccatorem perceptâ voce DOLEO, aut SINGULTIENTEM, non illicò absolverit?

Expectas hîc fortè, Lector, & locus certè admonere videtur, ut primitivam Ecclesiam, & antiquum Sacramenti Pœnitentiæ usum ab eorum mendâciis vindicem; sed id ego sequenti Capite commodius acturus, aliud nempè in præsentîâ habeo propositum, & cuniculos hoc Capite, non mendacia detegens, quod ad propositum nunc quidem satis est, quid dicant, non quam falsa dicant considero, & eorum sagaciter vestigia attendens, quo denique vadant, non quam turpiter claudicent, observo.

In hanc ergo sententiam Trium-Viri nostri digni sanè Sancyrano Magistro discipuli iisdem propè, ut vidimus, verbis, & eâdem formulâ jurant: jam inde à primo sui exordio Ecclesiam per duodecim circiter sæcula Absolutioni Sacramentali pœnitentias Canonicas præmisisse, & à tribus dumtaxat aut quatuor sæculis, refrigescente paulatim Christianorum caritate, antiquum illum Pœnitentiæ rigorem relaxatum in Ecclesia paulatim defuisse; atque adeo novellam modernæ Ecclesiæ praxim ab antiqua illa duodecim sæculorum

P

Sacra-

Sacramenti administratione longis distare intervallis, atque hanc quidem novitiam methodum non approbante Ecclesiâ inductam, sed connivente & filiorum infirmitati piæ instar Matris indulgente, & *tenellius* (ut anno 1672. ante Trium-Viros loqui placuit auctori compendiosæ deductionis pagina 78.) *filii abblandiente* intrusam, usque adeo coactè tolerari, ut summoperè interim desideret, antiquum illum, & pristinum Pœnitentiæ ordinem, accrescente iterum fidelium caritate restitui, & ad primum suum vigorem postliminiò revocari. Atqui hoc est quod initiò articuli dicebam ipsum, & nunc in causa manere velim ex Vergeriana Trium-Virorum nostrorum mentè
 ABSOLUTIONEM SACRAMENTALEM DANDAM NON ESSE NISI
 PÆNITENTIALIA PRÆVIE ET SATISFACTORIA OPERA IPSE
 POENITENS RITE PRÆSTITERIT.

§ 2.

UNIVERSIM OSTENDITUR
*quid cuniculi lateat sub specioso primitivæ
 Ecclesiæ nomine.*

NON obscuram §. præcedenti facem accendimus ad has & similes tenebricosas primi cuniculi latebras illustrandas; qui enim id eos unicè optare sub Ecclesiæ nomine, & desiderare audivimus, ut antiquâ Ecclesiæ praxi restituâ pristinus Pœnitentiæ ordo etiam hodièdum servetur, dubi-

ET INFELIX CONCORDIA. 115

dubitare non possumus quin eam administrandi Sacramenti rationem hodiernum in usum velint revocatam, quam in primitiva Ecclesia observatam sedulo fuisse, ad nauseam usque, & fastidium, singulis propè paginis occinunt; ut adeò qui cæcus omninò non sit facilè ad hujus faculæ lumen omnia, quantumvis abdita, novaturientis doctrinæ mysteria sit perspecturus; neque enim aliud necesse habet quam speciosam illam primitivæ Ecclesiæ larvam detrahere, & quæ de illa magnificè jactant, & apertè deprædicant, tacitè de sua ipsorum, quam somniarunt, methodo intelligere. Est enim hoc Cuniculariorum nostrorum, & subtilè sanè artificium, novam, quam quidem iis lubuerit, administrandæ Pœnitentiæ praxim, in suo cerebro fabricare: tum, ut invisam, & hærescos suspectam novitatem cautius obtegant, primitivæ eam Ecclesiæ per insignem imposturam affingere; atque ita natis heri, & domi suæ mercibus, à fictitiâ quâdam antiquitatis speciè, pretium nequitur conciliare. Nec hunc tamen cuniculo suo terminum statuere, profundius & longius rimantur, & nova cerebri sui figmenta, jam venerandæ Antiquitatis credita monumenta, sub primitivæ Ecclesiæ nomine paulatim intrudere; hinc mirum videri non debet, si ita unam Antiquitatem depereant; suam scilicet in hesternâ illa Antiquitate novitatem osculantur.

At, inquiet aliquis, non est hoc sincere satis agere

P 2

cum

cum cordatis viris, & nimium est esse suspicacem, & plura velle ex eorum dictis exculperè, quam ipsi cogitarint; utinam quidem! interim illud scio cum vulpibus esse vulpinandum, & hostiles cuniculos per oppositos cuniculos elidi; quare neque multum me movent publicæ illæ protestationes, quales passim in Trium-Virorum libris invenio, & solemnibus verbis ita concipit D. Gummarus, in præfatione Apologetica ad tractatum tertium: *quæ hic... de Canonibus Pœnitentialibus dicta sunt, nullatenus eo respiciunt, quasi mea foret sententia, quod Confessarii hodie debeant perinde ac olim illorum rigori insistere: nequaquam is mihi est animus, quod uti in hisce tractatibus non semel declaravi, ita & rursus declaro.* Sed declaret centies, & amplius, & quoties volet; & cum Eximio Viro, ut faciunt, certatim declarent Macarius & Gabrielis: ignoscant mihi si parum fidei habeam, qui non quid se agere dicant, sed quid revera agant attendo. Nec fidem habuit Auctor Praxeos solidæ: & hoc unum inquit pag. 104. *apud sensatos obtinebit protestatione illa sua, ut eum & pugnancia dixisse, & à Methodo sua, quam re ipsa meretur, invidiam, frustra conatum amoliri pro certo habeant.* Et verò hoc iis non est novum, & hæreditarium id habent à parentibus suis; Profitebatur sanctè eorum Patriarcha Jansenius & cum eo hodièque, quâ voce, quâ scripto, opportunè importunè profitentur Bajo-Janseniani: homini etiam in statu naturæ lapsæ liberum se concedere arbi-

arbitrium, & hoc nomine à Calviniana factione se segregant, eoque manifestæ hæreseos insimulant, qui id negare audent; interim simplicem necessitatem humanis mentibus inducunt, & quam Catholicè loquuntur, tam Calvinianè sentiunt; & ipsam humani arbitrii libertatem tum maximè tollunt & perimunt, cum eam se verbo adstruere gloriosius jactant. Mira me-herculè restrictio, & quam non Laxo non Probabilista prober ullus, & omnes manifestæ duplicitatis condemnent: verum quid tu his hominibus facias? Cunicularii sunt, & quoties mihi hæc prima eorum rudimenta repetenda erunt *nihil minus agere videri quam quod re ipsa agant*. Quid quod ridiculi mihi essent in militia & inepti prorsus bellatores, qui in hostem cuniculos cum ducant, eos se ducere publicâ præconis aut tubicinis voce proclamarent: imò, si quid habeant militaris peritiæ, quibus poterunt modis, ita cautè rem agent, ut ne ad Adversarios ulla etiam suspicio tentati infrà terram meatus perveniat; & aliquâ profecto perveniret, si contrà quam re ipsa agerent in hostilibus castris proclamari curarent, nihil se sub terra in hostes moliri; ut adeò suspiciosus nimis videri non debeam, si ea ipsa tam sollicita, tam crebro repetita hujus suspicionis à se propulsatio suspecta mihi sit; ut ut est, in judicio nimis anxie, operosè nimis crimen qui negat, propè se reum probat, & Poëta jam olim cecinit.

Qui nimium multis, non amo, dicit, amat.

ARTI.

ARTICULUS II.

*Secundus primi cuniculi anfractus. Absolutio
Sacramentalis danda non est Consuetudi-
nario quantumvis contrito.*

NOVUM Cuniculi primi anfractum ingredimur, Lector, nec uno paragrapho totum lustrabimus, ita suos quoque flexus & habet hic anfractus, & variat. Hoc agitur ut Consuetudinariis ad mortem usque Sacramentalis differatur Absolutio, quantumvis interim contrito corde sacro Tribunali se sistant, quantumvis humili pioque gemitu salutarem animæ medicinam suspirent, quantumvis cum lacrymis, ac planctibus animæ suæ vulnera secundum numerum & speciem omnia cælesti medico singultientes aperiant, quantumvis se promptos paratosque ad quælibet remedia offerant, quantumvis denique veteres peccandi occasiones sic quasi animæ scopulos, vitaturos se sanctè promittant. Nec in eos tantum decretoria hæc fertur sententia, qui miserâ peccandi consuetudine impliciti aliquoties interim suis illis lacrymis, sanctisque de se promissis Absolutionem impetrarunt, quam cum nulla deinde vitæ in melius mutatio subsecuta sit, iusta merito Confessariis suboritur causa metuendi

ET INFELIX CONCORDIA. 119

tuendi, ut sincereores sint, quam fuerant priores, novæ iisdem oculis expressæ lacrymæ: sed iis quoque hoc bellum indicitur, qui, cum ab ultima confessione ipsam peccandi consuetudinem contraxerint, primam ejus accusationem instituturi, integram suis dictis fidem, quam hætenus scilicet ipsi non fregerint, jure quodam suo exigere posse videntur.

Agunt id porro more suo omnino clanculum; quare non est quod ab iis expectes rotundè id & crudè asseri, *Consuetudinariis ad mortem usque absolutionem differendam*: rude id nimium & asperum foret, quam ut molliter à Catholicis auribus audiretur. Quid ergo? longius illud ad mortem usque protractum spatium minutius in suas partes concidunt; tum, quod in speciem non omnino absurdè dici posse videtur, aliquam ejus temporis ita minutatim concisi partem absolutioni præmittendam palam pronunciant, quam quidem Consuetudinarius sub certa absolutionis jam jam accipiendæ spe dum tandem peregerit, novam, si adversarios bene novi, moram interponent, novo item colore adhibito cur id honestè etiam fieri & piè videatur; nec difficilè est fallaces ejusmodi colores aut invenire, aut pro re & tempore aptè miscere ac temperare, ut quibus omnis generis fucos & in hos ipsos usus bellè compositos una Vergeriana officina abundè suppeditat, & ita gratis ut ne nominato quidem aut salutato pigmentario suos faciant. Nunc rem agamus.

§. I. AB-

§. 1.

ABSOLUTIO SACRAMENTALIS

*consuetudinario quantumvis Contritio dan-
da non est, nisi vita praeceperit notabilis &
insignis mutatio.*

HÆc scilicet est prima temporis portio, quam in peri-
culo suo morbo perdurare miserè cogitur æger Con-
suetudinarius; atque hoc dogma ita quidem novum est, ut in-
trepidè ausim contendere illud in sanà Theologiâ profus esse
peregrinum, & nihil quidquam ejusmodi Scholæ Principi-
bus umquam suboluisse; unde ergo aut quâ fronte confiden-
ter adeo novelli nostri Trium-Viri, quam novas, tam pere-
grinas merces protrudunt? sed ego jam ante digito officinam
notavi, nec dubito, quin qui Vergerianis mercibus tam
liberaliter utuntur, in frontem quoque iverint Vergerianam.
Hinc tanta quoque est inter eos concordia, ut non dogma
modo commune habeant, sed eodem illud rationum
foco, & eâdem veri specie colorent; in eodem scilicet
ludo ejusdem Magistri discipuli eandem hauserunt
lectionem. Quod quidem ne à me in eorum invidiam fingi
credas, si vacat Lector, attende; faciam ego suam sin-
guli lectionem audiente te recitent: ac primò quidem in
Mo-

ET INFELIX CONCORDIA. 121

Morali suâ Christianâ, sed nigrâ illâ & fulguratâ, P. Gabriëlis de omnibus promiscuè peccatoribus, adeoque à fortiori de consuetudinariis ita pronunciat. *Altera ratio*, inquit pag. 129. *quæ movit SS. Patres ut LONGO TEMPORE DIFFERENT absolutionem criminum sibi confessorum, fuit hæc; quod crediderint omnem hominem, qui à gratia excidit & inferno dignus effectus est, ante omnia debere adniti, ut secundum ordinationem Sacerdotis & precibus & lacrymis & omni genere bonorum operum flectat iram Dei, ut secundum Innocentium congruam exhibeat illi satisfactionem; secundum Leonem salubri satisfactione purgetur; ut denique juxta Gregorium sententia Pastoris absolvat, quem Omnipotens Deus per compunctionis gratiam visitat.* En tibi non vulgarem vitæ præteritæ emendationem. Debet præviè ad absolutionem & precibus & lacrymis & OMNI GENERE BONORUM OPERUM flexisse iram Dei, idque notabili etiam tempore, ut satis indicant priora ejus verba, dum eam rationem SS. Patres movisse contendit, ut LONGO TEMPORE absolutionem differrent: ut autem intelligas id eum etiam statuere de iis, qui & animo contriti, & ore confessi ad quamlibet Pœnitentiam se alacriter offerant; habe tibi sequentia; pag. 133. *dissimulat posuisse eos partes Sacramenti Pœnitentiæ ex parte sua prærequisitas ad absolutionem, nimirum dolorem de peccatis cum proposito non peccandi de cætero & confessionem &* pag. 135. *quod animo parati sint illam (Pœnitentiam*

Q

con-

congruam) *implere* : sed diserrè nusquam magis quam pag. 136. ubi iterum præviam vitæ emendationem exigit ; & *quamvis* , inquit , *tales.... cum confitentur* , essent VERE CONTRITI , & *apud Deum justificati* , nos , qui de externis tantum judicamus , eos de lege ordinaria , quam per traditionem sanctorum Patrum accepimus & experientia quotidiana comprobata habemus , ABSOLVERE NON POSSUMUS , nisi post condignam Pœnitentiam justo tempore peractam , & detegamus veritatem conversionis ipsorum (utique per vitæ in melius mutationem) & instar bonorum Medicorum præcaveamus ipsorum relapsum per plenam vulnerum curationem : & quæ demum tam duræ legis sit ratio? ratio inquit pag. 151. quæ movit Sanctos Patres , ut differrent absolutio- nem fuit , quia sanatio spiritalis peccatoris de lege ordinaria non minori tempore indiget , quam corporalis ; imò MAJORI. Non solet scilicet repentina esse aut subita hominis conversio ; non solet Dei velox esse clementia ; quod si tu aut Latronis , aut Magdalenæ , aut Paralytici , & ejusmodi divinæ misericordiæ exemplorum memineris , respondet confidenter pag. 133. *Hæc & similia non tam exempla esse quam miracula.*

Audi nunc Macarium , hoc est alterum Patrem Gabriëlis & ex eodem ludo discipulum alterum , in examine pag. 275. *talem vitæ emendationem.... in Consuetudinario.... & Recidivo non requiri* , asserit Pentalogi Author ; nos judicamus omnino illam requiri undè pono

pono

pono hanc regulam : prærequiritur in Recidivis & Consuetudinariis aliqua vitæ emendatio &c. Et pag. 278. restat ergo ut exigat Confessarius vitæ aliquam emendationem. Paginâ autem 285. nec refert quod multum protestetur se velle cessare in posterum à peccatis, quod roget Confessarium pro absolutionis gratia, quod fleat, &c. Et rationem addit pag. 283. differenda ei est pro aliquo tempore absolutio, cum... juxta supra citatos Patres difficillimum sit relabentibus in idem peccatum converti ad veram pœnitentiam, & ad hoc, ut infra subdit, TEMPORE OPUS EST : & copiosius pag. seq. magnis peccatoribus ordinaria Dei providentia non simul, & semel & SUBITO, perfecta conversionis impartitur gratiam, sed sensim & sensim. Quid ais erudite Lector? si Macarium non nominassem, non hæc ex Morali Gabriëliana descripsisse me crederes? atqui, inquires, levis hic foret judicii minimè temerarii error: nam ipse Macarius ea quidem omnia ex Gabriëlianâ Morali descripsisse videtur, tanta est utriusque inter se sententiæ affinitas, tamque consentiens ratio; imo vero ipse Gabriëlis è Macariano Tyrocinio in suam fortè Moralem transtulerit; nam quod scias, necdum lucem Moralis Christiana aspexerat, & jam Macarius anno ætatis suæ circiter 30. verè Tyro Professor hoc dogma & ejus apices omnes in suo Tyrocinio expresserat: tract. i. cap. 7. §. 9. ita loquitur: *Hoc autem Confessariis maxime inculcandum est circa omnes Consue-*

tudinarios quod illos raro possint absolvere quando consue-
 tudo aliqua mortifera V. G. jurandi, voluntariè
 ipsis adhæsit usque ad tempus confessionis, nisi Confes-
 sarius extraordinaria veræ Conversionis signa in pœni-
 tente deprehendat; ratio est quia licet Deus nonnum-
 quam gravissimorum peccatorum corda efficaci gratiâ suâ
 sic tangit, ut quasi in instanti penitus se ad Deum conver-
 tant, sicque justificationis gratiam recipiant, uti factum est
 in Magdalena, Matthæo, Zachæo, bono latrone &c.
 Is tamen non est ordinarius agendi modus, quo Deus gra-
 ves peccatores ad se convertit, sed incipit ordinariè sensim
 & sensim & pag. sequenti; ordinariè merito suspecta
 debet esse Confessario illorum conversio, cum repentina ac
 subitanea Magdalena & aliorum Conversio non tam in
 exemplum, quam pro miraculo afferri debeat juxta S. Ber-
 nardum. Et ante dixerat: Nec refert pœnitentem dicere,
 se habere verum dolorem ac propositum emendationis, quia
 non verbis sed factis hic agendum est; quod ore profert,
 facto ostendat &c. Tum remittit nos ad Eximium
 D. Gummarum, ad quem scilicet sponte nostra jam
 festinabamus, & vide hoc, ait, latè & benè confirmatum
 ab Eximio D. Gummaro Huyghens in sua utilissima Methodo
 remittendi & retinendi peccata quæst. 4. dub. 4. per totum.
 Videamus enim verò sed malè herculè metuò, ne quam
 ipse & utilissimam vocat, & remittendi & retinendi pec-
 cata methodum, nos & noxiam methodum, & retinendi
 verius peccata, quam remittendi deprehendamus.

ET INFELIX CONCORDIA. 125

Tu porrò age, Eximie D. Gummaro, & repulsi hætenus Consuetudinarii miserere; & sanè spem mihi facis non exiguam sub finem tuæ ad Lectorem præfationis, ubi de tua methodo tu ipse testimonium perhibes sanè gloriosum, & multas animas asseris *è peccatorum labyrintho se hoc filo* (hoc est tua illa utilissima methodo) *egressas* gaudere. Heu me! errat Consuetudinarius noster in peccatorum labyrintho plusquam Dædalæo, suspirat exitum, & Macarianam manum lacrymis, & Gabriëlianam imploravit; sed frustra, non movebantur his lacrymis Milones isti: at tu saltem fer opem, qui spem dedisti; filum exhibe; sed audi sodes filum volo quod liberet, non quod liget, Ariadneum, inquam, quod è labyrintho ducat, non Ipheos, quod in laqueum transeat.

At nempe *incidit in scyllam cupiens vitare charybdim*, dum è Gabriëlianis & Macarianis manibus in Gummarum incidit. Nihil ille mitior, multo etiam operosius hoc agit, hoc pugnat, argumentis omnino sex contendit, Consuetudinarios nec repente solere nec subito converti; ac proinde intrepidè, sicut ejus est mos, pag. 73. de Consuetudinario, sine prævia vitæ mutatione, ita statuit; *non est quod absolutionem Confessarius ACCELERET, etenim ut iste coram Deo & VERE absolvetur, necesse foret, ut esset conversus SUBITO, & tametsi nemo inficias ierit quin hoc possit Deus; attamen hoc ita fieri solitum post ejusmodi vitæ genus nemo quoque ausit asserere.*

asserere. Et ante pag. 17. ad hanc dubii 4. quæstionem, *an absolutio ordinariè sit differenda illis, qui per consuetudinem peccatum aliquod mortale commiserunt, nisi vitam notabili ante absolutionem tempore immutaverint*, pluribus responderat; hæc summa est; non modo differendam ordinariè eam esse, sed de hoc docendum etiam populum in Concionibus & Catechismis: credo, ut hisce veluti blanditiis populus sub spe differendæ absolutionis ad confessionem, de se alioqui satis difficilem, alliciat. At nonne *credendum pœnitenti consuetudinario* (titulus est dubii 5.) *se verè conversum esse asserenti etsi nulla præverit vitæ mutatio, saltem si SINCERUS & proinde NOLLE DECIPERE noscatur.* Quid ais Gummare? nam quid Scholarum Principes, quid Scholasticæ ac Moralis Theologiæ lumina super hac quæstione definiant in solida illa praxi & tuæ methodi hæctenus victrice lego; tu autem qui scholasticos sugillas, qui Casuistas accusas, qui alia consulis oracula, tu Gummare quid ais? asserunt inquis pag. 89. *non nulli*: non nulli autem? pro! quam angustis terminis Theologorum torrentem circumscribis: sed video quid agas: adversariorum numerum, quantum potes, extenuas, ne, qui pauci tui similes sub signis tecum Vergerianis militant, animum profus despondeant; & providè facis: cladis sæpè & fugæ initium fuit visa tantum hostium multitudo. Quid autem asserunt? *credendum esse, tum ad minus, cum Pœnitentis candor & sinceritas*
nos-

ET INFELIX CONCORDIA. 127

*noscentur : quid enim fides negetur illi , cum toto se corde dolere de præteritis , velle futura cavere , ad occasiones vitandas paratum , imò ad media à Confessario suggerenda adversus periculum relapsûs accipienda , promptum se affirmet & exhibeat ? at ego non quid alii assererent , sed quid tu Gummare dicas interrogo ; nihilominus , inquis , respondendum est , universa hæc non facere satis. Quid ais ? nam hic ego quidem Confessariorum fidem obtestor , ad Concilium Tridentinum te provoco , tuam ipsius Gummare conscientiam appello : dolere se de præteritis & TOTO CORDE dolere , futura velle cavere , ad occasiones vitandas paratum , imò ad media à Confessario suggerenda adversus periculum relapsûs accipienda promptum se affirmat , & exhibet : quid vis Gummare amplius ? at affirmat , inquis , tantum , & parum est affirmare : imò verò quod ore affirmat , hoc animo , hoc corde revera , ut affirmat , ita sentit. Jam tu ipse dixisti *sincerus est , non vult decipere , candor ejus & sinceritas noscentur*. Quid ergo est ? *nihilominus universa hæc non faciunt satis ; quid ita ? nulla vitæ præivit mutatio ; at sequetur , & tanto sequetur commodius , quanto uberiori gratia per ipsam Sacramentalem absolutionem armatus contrà suos ipse depravatos longâ consuetudine habitus pugnare fortius poterit , & facilius triumphare. Sed frustrâ est , surdo canimus , & nostris vocibus suum illud identidem obmurmurat : nihilominus respondendum est , universa hæc non facere satis , nisi**

nisi vitam notabili ante absolutionem tempore immutaverit. Etenim, ut iste coram Deo & verè absolveretur, necesse foret, ut esset conversus subito, & tametsi nemo inficias ierit, quin hoc possit Deus; attamen hoc ita fieri solitum post ejusmodi vitæ genus, nemo quoque ausit asserere. Undè & Carolo Reymakers exempla filii prodigi, Publicani &c. objicienti, breviter reponit, & idipsum, quod uterque symmista reposuit; ut adeo Trium-Viros nostros pares in armis prorsus videas, nec eòdem tantùm ferro suum dogma propugnare, sed eodem etiam clypeo defendere; *tales*, inquit in Apologia pag. 102. *Conversiones miracula potius, quam exempla esse diximus.* Et ante revera non semel sed iterato dixerat.

§ 2.

DISGRESSIONO AD LIBRUM *de frequenti Communione.*

HActenus tres unius Magistri Discipulos audivimus; & ita quidem inter se vidimus æmulos, ut dubium sit, quis eorum in Schola Vergeriana primam palmam duobus reliquis præripiat: exigeret nunc ipsa æquitatis & honestatis ratio; ut qui Discipulis geminas hæctenus aures præbuimus, unam ipsi Magistro ne negaremus; verumtamen faciunt mei Trium-Viri, ut id, quàm non necessarium, tam propè inutile sit; nam quæ ad id præstandum

dum ratio me moveret una hæc esset, ut planum facerem Gallicum Sancyrani ludum diligenter eos frequentasse, & ex ejus placitis amarulenta adeò dogmata suxisse: atqui ipsi hoc non negant Trium-Viri; sed nec Pater Gabriëlis negare potest, ut maximè vellet; præsertim postquam & Cornelius Zeghers scrupulo suo trigesimo manifesti plagii eum convicit, & ego in priori libello cap. ult. §. 3. & 4. Vergerianas plumas omnes detraxi adeò, ut tunc Lectori moverit *cornicula risum furtivis nudata Coloribus*. Macarius autem, ut maximè posset, negare non vellet, cum pag. 144. *insigniter de hac materia scripsisse* dicat *D. Arnaldum* (hoc est uti omnes novimus Joannem Vergerium Sancyranum Abbatem) *in libro de frequenti Communione*; & addit ejus vestigia pressisse in sua metho- do Ex. D. Gummarum Huyghens, in qua methodo, ut ipse vocat *utilissimâ*, suum ipsius de Consuetudinariis dogma *latè & benè confirmatum*, jam supra dicere eum audivimus, in Tyrocinio pag. 314.

Te autem quod attinet Eximiè D. Gummare, tantum abest, ut aut possis id negare, aut velis, ut non obscure etiam in Apologiâ tuâ pag. 95. & seq. gloriari hoc Magistro videaris; nam quem Arnaldum ibi nominas, Vergerium esse tu ipse non nescis, qui sub Arnaldi nomine suum de frequenti Communione librum publicam lucem videre voluit, cur autem sub suo prodire noluerit, mysterium est, & tibi datum est Gummare nosse ea mysteria. Ut

R

ut

ut est, ne hic, ubi de re constat, litigemus de nomine, tuam methodum ita proprinqua cognatione librum de frequenti Communione attingere admittis, ut speciosam ejus libri & turgidam Episcoporum sedecim, Doctorum plus minus viginti, & universæ Aufcensis Synodi, cui undecim interfuerint Episcopi, approbationem ad tuam methodum non obscure extendas: ita enim tu ad Adversarium: *tuo igitur judicio doctrina Methodi in illius libro continetur. Velis nolis itaque mihi concedere debes, quod omnes, quotquot doctrinam D. Arnaldi (hoc est Vergerii) approbaverunt, doctrinam quoque methodi comprobarint: tum gloriosius assurgis; Quo igitur veritatis colore asseris doctrinam methodi esse paucorum Lovaniensium dumtaxat aut Belgarum, si illam in D. Arnaldo (seu potius Vergerio) extra Belgium tot Doctores suffragiis suis approbarint, & quod potissimum est tot Episcopi, & ingens procul dubio in illorum cujuslibet Diœcesi Pastorum numerus amplexi fuerunt? tunc doctrinam à tot tantisque Viris approbatam antiquatos errores appellabis? Satis illa quidem magnificè, & quod scias, non invidebo methodo hodiè tuæ illustrissimam illam & eximiam tot Episcoporum & Doctorum commendationem, nec eorum autoritatem elevabo; quamquam profecto elevare si vellem, vel ex hoc uno cumulatè id facerem, quod nihil in eo repererit, quod veritati Catholicæ repugnet Archi-Episcopus Turonensis; Adurensis Antistes nihil deprehenderit quod Sanctæ Matris nostræ Ecclesiæ Catholicæ,*
Aposto-

Apostolicæ, ac Romanæ dogmatibus aut pietati adversetur, vel non penitus congruat Macloviensis Antistes, nihil quod sanæ doctrinæ vel piis moribus adversetur: omnia autem cum Sacro-sanctorum Conciliorum ac Orthodoxorum Patrum doctrina apprimè convenientia: & ut immensum illum encomiorum oceanum citato cursu remis velisque emeriat alii nihil non orthodoxum, sanumque continere, nihil à fide dissentaneum habere, Catholicæ, Apostolicæ ac Romanæ fidei per omnia congruere, imo certissima etiam Ecclesiæ oracula exhibere, tot tamque illustribus titulis decorando testentur; & interim ille ipse liber in ipsa præfatione, & in ipso tantum non limine hanc legentium oculis propositionem objicit, *l'humilité de ce grand Apôtre a été depuis imitée par S. Paul, qui est l'autre œil de la tête de Iesus Christ, comme dit un Pere, aut ut habet editio Latina anni 1647. tanti Apostoli humilitatem Paulus, quem una cum illo, in corpore cui caput Christus est, quasi geminum lumen oculorum S. Leo constituit, postmodum est imitatus. Et paulo post: De sorte, que l'on voit DANS LES DEUX CHEFS DE L'ÉGLISE, QUI N'EN FONT QU'UN, le modèle de la penitence &c. Hoc est ut editio vertit Latina, ita in DUOBUS SUPREMIS ECCLESIAE VERTICIBUS, QUI UNICUM EFFICIUNT &c. quam quidem propositionem S. D. N. Innocentius Divinâ Providentiâ Papa X. non ut temerariam modò, aut scandalosam, aut in fide etiam periculosam; sed hæreticam profus censuit & declaravit. Viderit ergo alius*

R 2

quantæ

quantæ autoritatis esse debeant magna illa de eo ipso libro testimonia : *nihil in eo reperiri quod fidei, quod veritati Catholicae, quod Sanctæ Matris nostræ Ecclesiæ Catholicae, Apostolicæ, ac Romanæ dogmatibus & sanæ doctrinæ ad- versetur vel non penitus congruat.* Ego bonâ tot Episcoporum, tot Doctorum, & Provincialis cœtus Aufcensis, & tuâ, ut spero Gummare, bonâ veniâ Innocentio X. Episcoporum Episcopo, Ecclesiæ Catholicæ Doctori & Capiti, legitimo S. Petri Successori, & Christi in terris Vicario, ejusque infallibili judicio certissimâ fide adhæreo. Interim, ut dixi, non invideo hodiè tuæ methodo illustrem illam profus & eximiam tot Episcoporum Doctorumque approbationem, nec volo quidquam eorum nominibus detractum, sua iis, si fieri possit, post Innocentii Decretum, integra constet auctoritas. Imo, ut planè intelligas quam sincerè tibi hoc nomine gratuler, & quam liberaliter illud concedam, autor tibi ipse sum ut si novam aliquando lucem recusa methodus tua videat (tenebris alioqui dignior) purpuratam illam tot illustrium nominum, tamquam totidem non tuæ methodi minus, quam libri de frequenti Communione, approbatorum longo ordine seriem majusculis literis præmittas, & induci me facilè patiar, ut credam etiam Vergerianum librum probari non potuisse, nisi eâdem operâ methodus Gummariana commendaretur, quin & contra obloquentium & obstrepentium ora, ut sunt proni ad obtrectandum aliqui, jure id à te factum

ET INFELIX CONCORDIA. 133

factum defendam , nec improbabili usus argumento , id in tui , Gummare , gratiam evincam ; quorum librorum una sit & eadem doctrina , eorum etiam laudem & commendationem debere esse communem.

Hæc dum præsto , id præterea commodi esse video , quod unius causam dum ago , trium agam , & eadem operâ de tribus optimè meritis , unius libri de frequenti Communione tam illustrem splendorem , non methodo modo Gummarianæ , sed Macariano examini , & Morali etiam Gabriëlianæ communicem , non tantum quod ex uno æqualiter fonte veluti totidem rivuli profluant , sed quod inter se etiam singuli similes ejusdem prorsus coloris & saporis aquam suis alveis provehant. Sed hem ! miserum me tui Gummare Patronum , imo miseram tuæ methodi conditionem , quæ à me feliciter satis laudari aut commendari non possit : video enim tenebras tuo libro affundi , undè lucem sperabam , & quo argumento laudem conciliare studebam , eo infamiam accersiri : ita profectò est , & hoc naturalis justitiæ ratio exigit , ut quem jura in partem commodorum miserint , commune etiam incommodorum onus ferre jubeant ; & quorum librorum una sit & eadem doctrina , eorum ut laus inter se communis esse debet , ita infamiam non posse esse diversam ; atque ita fit , ut , quâ viâ à libro de frequenti Communione Gallicam illam tot Episcoporum Doctorumque lucem ad te derivari debere contendis , eadem ipsâ viâ à libro P. Gabriëlis

Ro-

Romana fulmina in tuum ipse caput incautus trahas ; nam si ob unitatem doctrinæ Vergerianus liber probari non potuit , nisi tuus commendaretur , ut tu contendis , & ego lubens admitto , tu vicissim admitte , quod ego pugno , ob unitatem item doctrinæ Moralem Gabriëlianam condemnari non potuisse , nisi tua Methodus censuraretur. Quid enim dices , aut quâ denique elabêris ? negabis commune tibi quidquam esse cum P. Gabriëlis ; at quî potes ? ex eodem uterque fonte , tu tuam Methodum , ille suam de Sacramento Pœnitentiæ moralem , hausistis ; quid , quod tuam Methodum Evangelio Christi toties glorieris esse conformem : debet ergo cum Morali Christiana in unam coalescere doctrinam , quam scilicet Patrem Gabriëlis *in crebra Iesu Christi Evangelii meditatione certissimam hausisse* , tu ipse in Racemationibus tuis testaris. Quod si obluçtari tamen pergas , & tuam Methodum ex libro quidem Sancyrani desumptam ita glorieris , ut ex Morali Gabriëlis descriptam neges ; id tamen certè negare non potes , ipsum P. Gabriëlis uni isti libro debere omnia , quæ in sua Morali de Pœnitentiæ Eucharistiæque Sacramentis infeliciter tradidit ; quæ quidem dogmata si in P. Gabriëlis Romano bis fulmine turpiter perierè , nihil fumi putas , nihil fuliginis adhæsisse Vergeriano libro , unde illa ipsa dogmata cum phaleris suis omnibus erant deprompta ? quare suspectus quidem ex eo tempore , & alienâ fuligine nigricans mihi sit iste liber , nec pura adèò
ab

ET INFELIX CONCORDIA. 135

ab eo in tuam Methodum aut candida lux affundi potest, quæ fumo ipsa Gabriëliano aut extincta penitus, aut multum obscurata sit; quamquam illustrior ita fortè videatur jam Methodus, quod non ab Episcopali illa modo & Gallica luce sed à Romanis etiam fulminibus resplendeat; habent enim & suam lucem fulmina, lugubrem illam quidem, sed lucem tamen: atque hæc quidem si placeat, possum Methodo gratificari amplius, & tertium lumen adjicere; dabunt illud Catholicæ & Sacramenti Pœnitentiæ vindices flammæ, in quas speciali edito Decreto S. D. N. beatæ memoriæ CLEMENS Papa IX. anno 1668. famosi Ritualis Aletensis exemplaria omnia comburenda conjecit; fecissentque utinam superi, ut ignis iste Clementinus ea & penitus absumpsisset, & omnia. Sed heu! quæ quorundam hominum est in Pontificia Decreta contumacia, solus in cineres titulus abiit; nam ipse liber sub alio titulo postea recusus, primo Parisiis anno 1670. deinde Lovanii anno 1671. tertiam etiam ibidem anno 1674. lucem vidisset, & quidem sub Censura Ordinarii, nisi ipso in ortu Autoritas Regia suppressisset: at nec ita suppressit, ut non eo ipso anno 1674. in alio libro (prodiit eo anno Methodus) magna sui parte prodierit. Et te quidem Gummare *in Continuatione Responsionis brevis ad Tractatum tertium* à pag. 86. usque ad 124. per novem parallela, eaque manifesta cum D. Arnaldo, hoc est Vergerio, & Rituali Aletensi composuit Carolus Reymakers, & ita quidem, ut inter
 utrum-

utrumque medius legaris, & meritò, non enim alius ap-
tior dari tibi poterat locus, quando ab utroque æquali,
hoc est exiguo admodum, intervallo distabas.

Tu interim perge, Gummare, & gloriosius, ut facis
in Apologia, tot tuæ Methodi approbatores numera,
quot Vergeriani voluminis præcones novisti; nec malè eos
quæris in Gallia, quos Toletano judicio condemnatus, in
Hispania non invenies. Imo, si lubet, licebit, ut dixi,
ad majorem pompam, si quando denuò imprimenda sit
Methodus, illustrem tot Antistitum Catalogum primâ in
fronte præmittere, dummodo ad gloriæ complementum
in fine adjicias Clementinum in Aletense Rituale, & ge-
minum in Moralem Gabriëlianam Romanæ Inquisitionis
Decretum; Romanæ inquam, nam Toletanam in eam
censuram potes omittere; neque enim quod proprium ipse
possideas, aliundè debes emendicare.

§. 3.

CONSUEVDINARIO DANDA

*non est Absolutio Sacramentalis, nisi ipsam
consuetudinem prius exuerit.*

A Liquantò quam putaram longior digressio nos tenuit,
nec incommodè id accidit; Consuetudinarius inte-
rim noster nihil temporis inutiliter elabi passus, quando
ita volebant Trium-Viri, rigidus in se suorum criminum
vin-

vindex pœnitentialia opera ritè præstitit; nec minori constantia cum sua ipse peccandi consuetudine feliciter luctatus Christianam aliquoties victoriam retulit; nunc ad Trium-Viros redit, jam denique salutare (ita quidem & illi promiserunt, & bonus pœnitens sperat) Absolutionis hæctenus dilatae beneficium accepturus. Sed hem! nonne prædixi? novus in *filo* nodus intervenit, nova injicitur mora; quid ita? Consuetudini restitit quidem, at non eam exiit; vicit aliquoties pronos in malum habitus, at nec plena victoria est, nec ad internecionem usque eos prostravit, aut penitus extinxit: interim differenda est Absolutio Consuetudinario, donec consuetudinem exuerit, nam ita ex Vergeriana tripode novi Apollines Gabriëlis & Gummarus definiunt: mitior, aut, ut aptius dicam, minus rigidus hac in parte videtur Macarius, qui pag. 292. ad hanc quæstionem: *quanto tempore debuerint tales consuetudinarii abstinuisse à peccato ad hoc ut eis pro prima vice Absolutio dari possit*; ita respondet, ut neget posse id regula generali determinari, sed eò longius ac diuturnius tempus requiri dicat, & brevius sufficere, quo plures vel pauciores occasiones peccatum committendi occurrerunt. Tum ita prosequitur, ut eo sit contentus, ut aliquoties in ipsis peccati occasionibus se continuerint, quamquam si rariores illæ, singulis puta mensibus, occurrant, ad plures etiam menses dilatam velit Sacramentalem Absolutionem.

At profundius, ut dixi, ligonem agunt, egregium
 S cuni-

cuniculariorum par Gummarus & Gabriëlis, &, quod rideas Lector, è duobus neuter apertius, quam qui hanc à sua Methodo invidiam in Apologia amoliri studiosius contendit; sed quamdiu Apologias scribit, non retractionum libros, nihil apud nos agit, qui manifestè id in Methodo assertum videmus; & pag. quidem 89. signum dat infallibile, unde constet Consuetudinarios in Paschate non fuisse vere conversos, si ea nempe deinde vitæ ratio sequatur, quæ argumento sit, eos ipsam consuetudinem non exuisse: *Finge, inquit, casum, quo centum aut plus eo Consuetudinarios nullâ vitæ mutatione præviâ ob similia dicta, protestationesque in Paschate absolueris, quot putas numerabuntur, qui è tanto numero post Absolutionem vitam talem instituant, ut mores eorum te adducant, qui credas & persuasum habeas, quod VETEREM CONSUETUDINEM EXUERINT, novamque induerint voluntatem absolutam, & firmam peccatis letiferis universis, & æternum renuntiandi.* Hæc qui dixit in Methodo, quo ore in Apologia id se dixisse negat? jam vero quid illud? quod pag. 67. lego, nonne manifestè suæ eum sententiæ convincit? *Confessiones & Communiones, quæ DURANTE CONSUETUDINE recidendi peractæ fuerunt, plerumque, tamquam Sacrilegia confiteri oportet, manetque præterea arcta obligatio denuò confitendi peccata mortalia, quæ quis malè confessus fuit, hoc est, præter Confessiones & Communiones mortiferè sacrilegas, illa quoque mortalia quæ OBTINENTE*

RE-

ET INFELIX CONCORDIA. 139

RELABENDI CONSUECUDINE *confessus est, de integro confiteri oportet.* Quorsum autem, amabo, hæc omnia si iudicio Gummari & vera possit esse conversio, nec irrita Absolutio in Consuetudinario, qui depravatam peccandi consuetudinem non exuerit.

Nec prætereundum quod habet pag. 138. ubi hanc contra Methodum objectionem *Consuetudinarii juxta hanc doctrinam vix umquam poterunt confiteri, cum ante confessionem vix umquam erunt dispositi, sicut requirimus: ita latius deducit & hæc, ait, objectio sic ulterius complenda: vel enim confessionem procrastinabunt donec habeant dispositionem vel illâ dispositione nondum habita confitebuntur. Posterius non rectè dicitur neque priori suffragandum, ut differant donec &c. necesse enim foret, ut magni & inveterati peccatores confessionem in annos, imo in finem usque vitæ producerent, quia absque Confessarii opera NUMQUAM FORTASSIS VITÆ CONSUECUDINEM, ut fas est, EXUTURI sunt.* Habes objectionem & ipsius quidem Gummari verbis completam; quid autem respondet? an excipit contra ultimas particulas, & suæ umquam mentis fuisse negat ipsam consuetudinem exuendam? imo aliud agit; totam patitur & admittit objectionem; hoc reponit unum, Confessionem inter & Absolutionem discrimen faciendum, aliud enim esse confiteri, aliud absolvi, atque hinc de Consuetudinario ita statuit, ut differri confessionem quidem nolit, Absolutionem autem velit; at quam-

diu differri ? *in annos* utique (nam ita ex objectione suspi-
cari licet) *imo in finem usque vitæ*, certè donec *vitæ con-*
suetudinem, ut fas est, exuerit.

Hæc & alia in Methodo ; nam & in ipsa Apologia sibi
constat Gummarus ; & , quod mireris , illum ipsum §.
decimum , sub cujus initium invidiosæ hujus sententiæ
suspicionem à se prorsus amovere nititur , ita concludit ,
ut planè eam incurrat : usque adeo nos ipsos prodimus , &
difficilè est , quod animo altè sedet , ita dissimulare , ut etiam
tunc , cum minime vellemus , imprudentibus quasi nobis
nec fatis advertentibus , excidat : ergo *idcirco* , inquit pag.
68. *adhibenda est dilatio, ut pœnitens ea durante mediis à*
Confessario tamquam medico spiritali præscriptis utatur ;
ut VITIA (Consuetudo vitii quædam species est) contra-
riis virtutum actibus EXPELLAT, ut occasiones externas res-
cindat , AC PRAVIS SUI INCLINATIONIBUS (sive con-
suetudinibus) MEDEATUR.

Nihilo profecto plùs in Morali sua P. Gabriëlis protru-
ferat ; & eâdem phrasi pag. 136. *Nos absolvere, inquit,*
non possumus , nisi post condignam Pœnitentiam justo tempore
peractam , & detegamus veritatem conversionis ipsorum,
& instar bonorum Medicorum præcaveamus ipsorum relap-
sum PER PLENAM VULNERUM CURATIONEM ; dixerat : &
Romano fulmine tangitur ; & ut scias etiam hæc verba
ultrices flammæ provocasse , mitigatus legitur locus in Mo-
rali Tutori , & ita mitigatus , ut multo etiam minus , quam
Gum-

ET INFELIX CONCORDIA. 141

Gummarus, nunc doceat: sic enim habet pag. 125. & *instar bonorum Medicorum præcaveamus ipsorum relapsum per plenam vulnerum curationem, non quidem sic, ut sit obducta cicatrix, sed ut absit morale periculum proximi relapsus in consueta crimina.* At neque mitigavit Romanos animos hæc ejus mitigatio, nec vaticanum fulmen evasit: quid agis Gummare? nulla te subit Methodi tuæ cura, aut illud hic etiam obtinere putas, quod in acie & præliis fieri videmus, quemque suo perire vulnere, neminem alieno: atqui non P. Gabriëlis, sed ejus doctrina fulminatur, nec potest ea in Methodo tua sanior esse, quam in ejus fuerat Morali, ut quæ & suum secum ubique vitium circumferat, ubi ubi fuerit, nec à libro aut libri Autore quantumvis eximio honestari possit.

§. 4.

MULTIPLEX ADVERSARIORUM

fucus in assignandis casibus, quibus Consuetudinario Absolutionem dari patiantur.

Torum hic te velim, Lector, advertere animum, usque adeo non alibi magis videas, quam subdolè rem suam agant, & quam male sibi cohærentes, alia sæpè dicant, alia re ipsa præstent; specimen nobis dabis Gummare prorsus singulare: age servator animarum, nam hæc-

hactenus quidem, contra quam te in præfatione tua gloriari vidimus, Consuetudinarios è peccatorum pravorumque suorum habituum labyrintho tuo illo famoso filo, hoc est, ut loqueris, Methodo tua non eductos video, sed magis intricatos; imo in tot nodos filum tuum implicuisti, ut id consuetudinariorum flagellum merito videri possit, age ergo, & quod res est, fatere candidè. Numquamne igitur Consuetudinarium primo ad Confessarium accessu absolvi posse iudicas? quid numquam? imo vero, inquis pag. 121. *non semel dictum est in superioribus, iterumque dico Absolutione donandum esse Consuetudinarium, extrema id postulante necessitate.* O te nunc verè Gummarum lenem! nam hoc quidem uno Gummarianum illum rigorem absterfisse scilicet omnem videris; absolvi Consuetudinarium potest, quando? *Extrema id postulante necessitate.* Sed pergit & lenitati suæ plusculum indulget; alterum est, inquit pag. 122. *quo posito dicta Consuetudinarium absolventi Methodus præteriri posset, si nimirum is, qui consuetudini peccatorum implicatus fuerat, eo, quo fas est, tempore peccatis renuntiavit, eaque tum pietatis tum penitentiæ exercitamenta, quæ Confessarius postulaturus fuisset, sua sponte ante suscepit, compleveritque, quam Confessarii tribunal subeat: hoc est, nam Gummarum melius quam per ipsum Gummarum interpretari non possum, si sponte sua notabili tempore vitæ mutationem præmiserit, si vitia contrariis virtutum actibus expulerit, si pravis suis inclinationi-*

tionibus mederi non neglexerit, atque adeo sponte sua consuetudinem ante exuerit. Nec hic stat ejus lenitas: tertio denique, inquit pag. 123. per accidens Consuetudinarius primo etiam ad Confessarium accessu absolute donari potest, ob signa doloris de vita ante acta prorsus insueta & inusurpata... ea, inquam, quæ Confessarium, illâ, de qua hypothesis quarta, certitudine certum reddant, Pœnitentem absolute dignum esse, & ad eam sat dispositum; tum per modum appendicis ita subnectit: quod de Absolute tertio casu prima vice per accidens impendenda dictum, vel maxime locum habet, si peculiaris quæpiam pœnitentis utilitas Absolutionem differri ægrè patiatur; numquis autem casus præterea quartus, quo in tua tuipse Methodo Gummare dispenses? minime; nam id quidem manifeste indicat illud denique, dum ais, tertio denique per accidens &c. At mihi perquam egregiè simplicioribus fucum facere videris, Vir Eximie; nam qui stipes prorsus non sit, facilè intelligit, tuam illam quam in tuis verbis mirabamur lenitatem, ad unam extremam necessitatem avarè contrahi & terminari: nam illud quod de peculiari pœnitentis utilitate dicebas, uno ictu interimit, hoc quod non sine horrore legi in Methodo pag. 117. quidquid obloquiorum, turbarum, aut incommodi consequatur, juxta hypotheses præmissas tertiam potissimum & quartam agendum judico. Hoc est neganda est Absolutio: agis illic de difficili, ut eum vocas, casu: ubi eo ipso die ineundæ sint nuptiæ, &, ni fiat, scandala, rixæ, contentiones,
jur-

jurgia, famæ honorisq̄ue dispendia, oritura prævideantur: atque adeo ubi multiplex eaq̄ue peculiaris prorsus & animæ & corporis utilitas in unum confluit; quid hic facies Gummare? Absolves? ita quidem debes, si fucum non facias; nam hic si uspiam *peculiaris pœnitentis utilitas*, verba tua sunt, *Absolutionem differri ægrè patitur*; sed fucum, ut dixi, facis; *quidquid obloquiorum, turbarum, aut incommodi consequatur*, neganda est Absolutio.

Jam quod de doloris *signis* prorsus *insuetis & inusurpatis* tam leniter canis, novus est fucus; nam quid ais? si toto corde dolere, & ante actæ vitæ peccata toto corde detestari se dicat *Consuetudinarius*, nec ignotus ille quidem aut dubiæ fidei, sed cujus *candor* sit cognitus, cujus *perspecta sinceritas*, qui sciatur *nolle decipere*; protestetur omnino *velle se futura cavere, ad occasiones vitandas paratum, & ad omnia media à Confessario contra relapsum suggerenda promptum se & ore affirmet, & reipsa exhibeat*. Quid ais? his tu *signis* moveare? sed quid ego id te interrogo? jam ante placidum à te responsum recepimus: *universa hæc non facere satis*; solita scilicet, & usurpata hæc *signa* sunt, *insueta* ego volo, & *inusurpata*. Quid si ergo in lacrymas, in pia suspiria, sincerus animi dolor foras prorumpat, quid si ad fervida ipsius Confessarii monita & eloquia totus in singultus eat? Hæc saltem nec Solita sunt, nec usurpata: nec hæc tamen *universa* apud te *faciunt satis*. Hoc in
Methodo,

Methodo, hoc in Apologia pag. 5. hoc pag. 52. profiteris. Quid ergo est? Frustrà apud Gummarum Propheta Regius *pœnitentissimum* suum *peccavi* ingeminasset; nec Magdalenam ad pedes suos singultientem, nec Petrum amare flentem absolvisset Gummarus; quid ita? Suspectas habet lacrymas, suspectos singultus, nec alia ego, aut in Petro, aut in Magdalena, pœnitentis animi signa externa fuisse lego.

Ruit ergo Gummare, & ruit te subruente ipso, casus tertius: nam quæ, amabo, post sinceri & candidi pœnitentis, nec in certum animæ suæ exitium decipere volentis, verba & promissa, post lacrymas, post gemitus, post interruptos pia per suspiria singultus, quæ, inquam, reliqua facis *insueta illa & inusurpata* signa? nobis quidem illa non occurrunt: tu facundum Gummare concute pectus, & vel unum, si potes, signum exhibe; sed cave ad lacrymas, ad gemitus, ad singultus recurras hanc tu tibi ipse jam præclusisti viam; nec ad eas conversiones confuge, quas *insolitas*, quas *extra communem agendi ordinem positas*, quas *plane extraordinarias*, quas *miracula denique* in methodo vocas, non *exempla*: nihil ad praxim quotidianam miracula faciunt, & te sanè valdè presse teneri hic necesse est, si elabi non potes nisi per miracula: idque adeò in causa manebit, saltem sine miraculo Consuetudinariis ad extremam usque necessitatem, mortisque articulum Absolutionem differendam; nam & doloris signa *insueta*, quæ eam accelerent, nulla

T

apud

apud te esse vidimus, & speciali pœnitentis utilitate, quantumvis speciosè id dicitur, non moveris, qui eam differendam judicas, quidquid obloquiorum, turbarum, aut incommodi consequatur.

Restat nunc is demum casus, quo præviè ad ipsam confessionem, suâ sponte Consuetudinarius præstitisset ritè omnia, quæ Confessarius postulaturus fuisset; & is quidem tertius Gumhari fucus est, at ita meherculè tenuis, ut verbo evanescat uno; si enim præstitisse ille debuit omnia, quæ hic postulaturus fuisset, & hic ex Vergeriano methodi præscripto, expulsa jam vitia, cunctas pravas inclinationes, ipsam consuetudinem, ut vidimus, exutam postulaturus fuisset, debuit ille profectò jam ante suâ sponte expulisse vitia, debuit sponte suâ pravas inclinationes curasse, ipsam debuit exuisse consuetudinem. Atque en fucum manifestum; Absolutionis beneficium, etiam extrà mortis, aut extremæ necessitatis articulum, Consuetudinario promittitur: sed, *risum teneamus amici*, Consuetudinario, qui exutâ prius consuetudine Consuetudinarius jam ante esse desierit. Vade Gumhare, & eodem fucum sanitatem ægro promitte, sed ægro, qui curato jam ante morbo, & æger esse desierit, & sanatus sit.

Atque ita sensim undè incepimus eo revertimur, & de hujus articuli veritate licet concludere: *Consuetudinariis ut Consuetudinariis ad mortem usque, differendam esse Absolutionem*; alterumque simul primi cuniculi flexum feliciter deteximus.

A R T I-

ARTICULUS III.

Tertius Cuniculi primi anfractus.

Peccatoribus, etiam non Consuetudinariis, differenda est Absolutio Sacramentalis, ad mortem usque.

Hunc ubi titulum legerint, impetum in me, scio, pariter facient Trium-Viri, fremunt, calumniarum postulabunt, instabunt, quo libro, quo capite, quo folio, horrendum adeò dogma, non studiosè docuerint, sed vel semel attigerint: locum hunc nisi proferam, & omnes hujus dogmatis apices, turpissimi me mendacii, manifestæque calumniæ planè esse convictum, qui Viris optimis nequiter id per summam injuriam affingam. Mitius, Viri optimi, & moderatius, id ego non dico, nec horrendum adeò, ut meritò vocatis, dogma nequiter vobis affingo, quasi apertè illud in libro aliquo, capite, aut folio, & perfrixtâ fronte doceatis; imò tam aliena hæc à me est calumnia, ut nec ullam ejus suspicionem in cujusquam animo residere velim. Quare hic primo in limine animi mei sensa palam profiteor, & vos ipsos, quorum maximè interest, testes adesse & audire volo. Ita ergo habete; peccatoribus promiscuè omnibus, etiam non Consuetudinariis Absolutionem Sacramentalem ad mortis usque, aut extremæ necessitatis articulum differendam, apertè docere vos, non dico; quid vultis clarius? Quid ergo?

ergo? Huc vos per sinuosos cuniculi anfractus re ipsa tendere, huc vestra studia collimare, huc vestra denique dogmata facere, id dico, id hoc articulo demonstro, atque, ut intelligatis æquiores me propè esse vobis, quam vobis vos sitis ipsi; utinam quidem per vos ipsos integrum mihi esset, in aliquam vestri excusationem, ignorantiam prætexere, & dicere, insciis fortasse vobis, nec fatis scientibus, id fieri, ut ad tam exitialem terminum incauti festinetis; & commodè profectò ego præsertim id dicerem, qui cunicularios vos feci, & nihil pronius sit, quam, ut qui sub terra fodiunt, & solem non vident, nec ubi sint, sciant, nec quà eant, aut quò denique perventuri sint: sed, ut dixi, per vos ipsos id mihi non licet: nam de ignorantia malè nimis meriti estis, quam ut ab hac præsidium aliquod sperare possitis; & in vobis vincibilis valdè ea sit, & admodum crassa necesse est, cum nec cæci vos planè sitis, & ut cæcutiretis aliquantulum, sat lucis affuderit Franciscus Simonis, ut id ipsum videretis. Sed frustra nempè ipse sol luceat, & aquilini mihi sint oculi, si clausis ego tamen oculis cæcitatem affectem.

Hæc ad illos: nam te, Lector, si gravè non sit, ad subterraneos iterum cuniculariorum nostrorum labores lustrandos invito: novi flexus, novæ subeundæ ambages, res agitur nova, & oblique fatis; nam quo horrendum magis est, quod moliuntur, hoc profundius fodiendum, hoc cautius dissimulandum est.

Con-

Consuetudinarius , quem articulo præcedenti absolvendum Trium-Viris stitimus , inani Absolutionis accipiendæ spe sæpè , ut vidimus , delusus , consuetudinem peccandi denique exuit , quando eâ durante , nisi *extrema id postulante necessitate* , absolvendum se aliquando prorsus desperabat : adest nunc iterum hoc articulo , sed jam non , ut ante , Consuetudinarius , sed unus de promiscuo peccatorum grege , & meliori , & certâ propè spe , sacrum Pœnitentiæ tribunal subit , vulnera aperit , medicinam orat ; an accepturus sit , videamus.

§. I.

*PECCATORIBUS ETIAM NON
Consuetudinariis differenda est Absolutio ,
donec moraliter certò constet de eorum Con-
versione interna , & sufficienti Disposi-
tione.*

HOc saltem , Trium-Viri , dogma & est vestrum , & vestrum , opinor , agnoscitis ; certè agnoscere debetis : & quam ego id sine calumnia asserere possum , tam vos sine fuce , ne gravius quid dicam , negare non potestis : stant contra vos irrefragabiles testes , libri vestri : & moralis quidem Christiana pag. 126. tuis te verbis , P. Ægidi , convincit ; *ut Sacerdos Pœnitentem
absol-*

absolvat, requiritur primò, ut videat, quæ culpa præcessit: deinde, quæ sit Pœnitentia secuta post culpam: tum ut absolvat illum, quem videt gratia Dei compunctum: nisi enim per opera Pœnitentiæ Sacerdoti CONSTET de interiori contritione pœnitentis, quam in ipso operatur Deus, & per quam externis operibus indicat, eum se recipere in gratiam, non erit vera Absolutio Sacerdotis præsentis. Moralem Christianam Moralis tutior corrigere visa est, sed visa tantum; nam revera non tam sublatum errorem, quam magis involutum, nec minus veneni, sed tectius propinari, & ego in priori meo libello, & in suis scrupulis Cornelius, clarè ostendimus, & ab utroque hoc nomine meritò vapulasti. Eandem mentem tuam nihilo obscurius, aliquantò etiam manifestius expressisti in iis Thesibus, quas anno 1676. Moralis tuæ veluti Apologeticas, & contra Franciscum Simonis vindices ad S. D. N. beatæ memoriæ CLEMENTEM X. Romam misisti; necdum scilicet in caput tuum Roma tonuerat, aut ad Vaticanos allisa scopulos cymba tua naufragium fecerat: hîc Thesi 2. ita doces: *in diversis Pœnitentibus diversa occurrunt, quæ si PERSUADEANT Pœnitentem dispositum, ita ut nihil consideratione dignum sit pro opposito, prudenter Confessarius acquiescit, & eum debite reputat dispositum. Et quamvis reflexo intellectu hæc omnia adhuc iudicet posse deficere, id non obstat MORALI CERTITUDINI, QUAM IN HAC MATERIA, SECLUSA NECESSITATE, DESIDERAMUS.*

Con-

Consonat P. Ægidio symmysta ejus Macarius, nec uno in loco, sed toto passim, ubi fert occasio, examine Pentalogi. Sed D. Gummarus multò assurgit altius, & utrumque non exæquat modo, sed superat, cum tamen ob eximium suum characterem magis unus sapere, quam duo inferioris notæ Theologi, errare minus deberet: longum erit locos ejus corradere omnes, ita enim fusè, ita operosè, ita sæpè inculcat, ut magna methodi pars ei describenda sit, qui hanc rem exhaurire penitus velit. Nos seligemus aliqua, ex quibus de reliquis fieri possit conjectura, nec pigebit aliquantò diutius inhærere; longius enim, quam, primâ fronte videatur, doctrina hæc respicit, & plus ruinæ Sacramentali formæ, quam putetur, hac parte cuniculus noster minatur; fallor, an id fortasse rationis est? cur huic parti operosius insuder.

Ipsò jam statim libri initio dicendorum deinde fundamentum hoc pag. 2. Hypothesi 4. jacet: *illum, de cujus sincero dolore vel proposito MERITO DUBITATUR, absolvere citra necessitatem nequaquam licet.....* venenum latet sub his vocibus: *merito dubitatur*: de quarum explicatione & nos merito dubitaremus, nisi mentem ejus clarius expressam tractatu 2. & 3. haberemus: nam & ipse Gummarus ad eos tractatus veluti ad geminos Hypotheseos suæ interpretes Lectorem remittit, dum ait: *quæ contra hanc Hypothesim statui possent objectiones, sub finem tractatus secundi & tertii refelluntur, & non parum simul ELUCIDATUR hæc Hypothesis*: ut ad eò
 irasci

irasci nobis non debeat Vir eximius, si, quæ obscurius in Hypothesi loquebatur, ea ad illorum tractatum lucem, jam elucidata legamus: in hoc rei vertitur cardo, ut aptè, & ad Gummari sensum, vocolæ illæ merito dubitatur intelligantur: id agamus.

Tract. 2. pag. 197. hunc sibi, & merito, nodum objicit, si non liceat extra necessitatem absolvere Pœnitentem, de cuius dispositione DUBITATUR, numquam licebit eum absolvere, quia semper manebit tale DUBIUM, cum dispositio sit in animo Pœnitentis. Optimè, non poterat verbis clarioribus proponi objectio, ut planè contra Hypothesin quartam pugnare intelligeretur, age Gummare, si per dubitare id intelligis, iudicium suspendere ob defectum motivi in alterutram partem præponderantis, nodus Gordius non est, nec ferro regio opus est: sed tibi aliud nempe mysteriosum illud dubitare significat; moralem nempe abesse certitudinem, & adesse prudentem formidinem; ita enim ad dictam objectionem respondes: suffragabor faciliè hinc confici, quod adipisci nequeamus certitudinem omnimodam, imo nec eam, quam Physicam vocant ast quàm optimè cum eo componitur CERTITUDO MORALIS. Viden' idem esse Gummario dubitare, & abesse certitudinem moralem? Negat semper mansurum tale dubium, quod urgebat objectio, quia non semper aberit certitudo moralis, ut supponit, non probat, responsio; hæc ex tractatu secundo: adeamus nunc tertium, nam cum, ut vidinaus, alterum suæ mentis voluit

voluit esse interpretem. Pag. 294. ita ex se ipso quærit *quandonam adest justa ratio DUBITANDI de pœnitentis dispositione, ut propterea à Confessario sit examinandus? &, respondeo, inquit, tum examine opus esse, ubi neque confessio, neque confessionis modus, nec alia præstant Confessario MORALEM ILLAM CERTITUDINEM (de qua) (nota) in Hypothesi quarta quod Pœnitens ad Sacramentum cum effectu suscipiendum sit sufficienter dispositus: teneo te hic, Gummare, & ita pressè teneo, ut nusquam elabi possis; lego, relego, iterumque & iterum totam Hypothesin quartam, & singula verba excutio, nec certitudinem Moralem invenio, & de certitudine tamen Morali Hypothesin quartam agere testatur tractatus tertius, hoc est ille, per quem, ut ais, elucidatur hæc Hypothesis. Obsecro hic te Lector geminos tuos oculos commoda: en tibi totam hypothesim: Non licet administrare Sacramentum dum materia est verè DUBIA, quamquam alia haberi nequeat; nisi tam irreverentiæ periculum, quam alia indè secutura incommoda, justa excuset necessitas. Unde illum, de cujus sincero dolore vel proposito merito DUBITATUR, absolvere citra necessitatem nequaquam licet: sicut nulla urgente necessitate, liquore, de quo, an sit aqua, ambigitur, baptizare inhibetur. Secus dicendum, dum justa necessitas (qualis dubio procul est extrema) aliud cogit, quia V.G. alioquin absque Baptismate quispiam decessurus foret. En tibi Hypothesin totam, singulas literas, apices singulos, aut*

me multum & oculi & manus fefellerunt, ex ipsa metho-
do fideliter descripsi, nec tamen certitudinem morale m-
scripsi: tu Lector, si fortasse sagacior sis, scrutare diligen-
tius, aut potius tu Gummare latitantem illam certitudinem
moralem nobis exhibe, & è latebris suis in lucem trahe;
bene habet, Lector audi Gummarum in sua Apologia
pag. 62. ubi Hypothesin quartam, quam mirum quan-
tum depereat, suis iterum partibus integram proponit;
tum sic explicat: *talia igitur postulo, quæ dubium de sincero
dolore & proposito possint prudenti Confessario abstergere;
neque tamen volui hæc intelligi de quocumque DUBIO, sed de
DUBITATIONE ejusmodi, qualem Vir prudens, ubi de alterius
Conscientia agitur, in re ista considerare debet. Non est pro-
inde, quod quisquam mihi objiciat, nos de nostra ipsorum
conversione numquam habere certitudinem omnimodam, ac
proinde minus habere de alterius: nam lubens fateor, non opus
esse certitudine illa omnimoda: atqui, ut bene hic subdit
speciminum auctor, certitudo infra omnimodam nulla est
præter moralem; hanc ergo requirit Gummarus, hanc
vult dubium de sincero dolore & proposito abstergere, ut adeo
Hypothesis quarta, illum, de cujus sincero dolore vel proposito
merito DUBITATUR, absolvere citra necessitatem nequaquam
licet, non parum per tractatum 2. & 3. imo & Apologiam
elucidata in hunc denique sensum recidat; illum, de cujus
sincero dolore vel proposito NON HABETUR MORALIS CERTI-
TUDO, absolvere citra necessitatem nequaquam licet: atque
ita*

ita moralem certitudinem demum invenimus, quam in Hypothesi quarta diu frustra quærebamus. Nec mirum nam quis *certitudinem* sub verbo *dubitare* latere suspicaretur. At quæ est ista, merito dicat aliquis, involuta nimis nec sincera satis scribendi ratio? verum quid tu his facias? cunicularii sunt, & sub terra id hominum genus laborat; & illud scimus vitiosas merces copiosius numquam distrahi, quam sub vesperam.

Habemus Gumhari sententiam, imo & Macarii, nam præter alia quæ habet passim alibi Hypothesin illam *fir-
mam esse, nec ullo laborare vitio, certam & indubitata-
esse regulam* contendit; audiatur: *sequitur*, inquit pag. 102.
FIRMAM quoque esse Hypothesim, NEC ULLO LABORARE
VITIO Hypothesim non licet administrare &c. . . .
tum ubi eam totam descripsit ita prosequitur *Hypothesis illa
est REGULA tradita quoque ab Eximio Domino Huyghens,
& TAM CERTA ut nec in ulla (fortè illa) supra-citati Au-
tores qui scripserunt contra Methodum aliquid reprehenden-
dum sciverint, sed tamquam CERTAM & INDUBITATAM
transierunt, adeoque illam probare supervacaneum judico.
Hæc ille, sed quod ait tam certam esse ut nec in illa supra-
citati Authores, qui scripserunt contra Methodum, aliquid
reprehendendum sciverint, sed tamquam certam & indubita-
tam transierunt, quâ veri specie dixerit, non video; certè,
ut de aliis taceam, supra citat Franciscum Simonis, & ho-
nestè, suo more, magnum calumniatorem vocat, nec
V 2 strictim*

strictim ille tamen, aut obiter hanc Hypothesim vellicavit; sed pag. 108. & sequentibus toto dogmate 17. eam impugnat acriter, & in originem, consecutaria, scopum, suas veluti in partes minutius anatomizatam Sanctissimo D.N. suppliciter exhibet; si hoc est nihil in illa reprehendere, & tamquam certam & indubitata[m] transire, me quoque inter illos otiosè transeuntes numerare poterit; cæterum mordicus admodum Hypothesi Gummariæ adherere eum necesse est, qui mendaciis etiam eam tuetur.

§. 2.

EXCUTITUR DILIGENTIUS

Moralis illa certitudo, & quanta esse debeat ex mente D. Gummari: ubi de ineptis eius similitudinibus.

DUriorem nobis bolum, Gummare, obtrusisti, quam ut tam cito digeratur; & amarum post se acerbumque Christiano palato saporem relinquit: longius enim, ut dixi, quam primâ fronte videatur, doctrina hæc respicit; vidit id Autor Speciminum, & notabilis, inquit, *hæc est doctrina, quia vix aut ne vix quidem contingit, ut possit moraliter certo constare de illa dispositione, alioqui enim sequeretur, eum, qui modo erat in statu peccati mortalis, fieri moraliter certum de sua justificatione: nam de*

po-

*potestate Sacerdotis, & intentione absolvendi ordinariè
 constat moraliter certò. Illam autem certitudinem pro-
 priae justitiæ, citra revelationem divinam, vix audent
 Theologi adscribere Viris etiam Sanctissimis, territi variis
 locis Scripturæ sacræ, SS. Patrum & Concilii Tridentini
 parum faventibus illi Doctrinæ. Vidit Franciscus Simonis;
 nec malus dialecticus hoc confectarium deducit pag. 108.
 ergo si casum justæ necessitatis excipias, numquam licet Sacer-
 doti absolvere peccatorem: nec venit huic autori ea confi-
 dentia, ut nudè sua asserat, adversariorum illa laus est, nec
 invidemus; sic ergo pergit: etenim si justa necessitas absit,
 non licet Sacerdoti absolvere peccatorem, de cujus conver-
 sione, seu sufficienti dispositione non habet iudicium moraliter
 certum, atque expers omnis formidinis prudentis: atqui
 citra divinam revelationem iudicium illud numquam habebit:
 neque enim potest esse certior de interna conversione peccatoris
 sufficienti ad Absolutionem, quam peccator ipse, atqui nemo pec-
 cator, quamvis doctus, & sapiens citra divinam revelationem
 de ista conversione sua certus esse potest moraliter, ita ut nullus
 prudenti formidini sit locus. Postremam assumptionem, si esset
 animus disputare, possem profecto & Scripturæ sacræ &
 SS. Patrum & Theologorum autoritate exhibere probatiss-
 simam: sed nihil est opus; cum quilibet per se videat consequens
 alioqui fore, ut qui modo erat indubitatus Dei hostis, citra
 divinam revelationem fiat de sua gratia certus, ita ut non
 possit*

possit prudenter de ea formidare : securitatem hanc viris quibusdam raris atque eximiis Sanctitate adjudicarunt quidam Theologi pertimide & non nisi probabiliter ; parum faventibus Patribus : at verò homini certo nuper divinæ legis , Dei que contemptori , nemo tribuit. En igitur scopum dogmatis : verendum profecto , ne denique Sacerdoti vertant crimini , si peccatorem absolvat extra mortis articulum : alium necessitatis casum , quem quidem exprimendum putaret , non invenit Autor Methodi. Hæc ille cujus verba placuit describere longius , ut magis appareat quam falso Hypothesim illam Gummarianam præteritam , nec in ullo reprehensam Macarius diceret ab iis , qui contra Methodum scripserunt. Tu quid ad hæc Gummare ? nam quod scias , non evades appellando eum Macarianâ phrasi magnum Calumniatorem ; quid igitur facis , admittis confectaria ? quid ergo ad illud Ecclesiasticis 9. & tamen nescit homo utrum amore , an odio dignus sit : quid ad totum caput nonum sessionis sextæ Concilii Tridentini contra inanem Hæreticorum fiduciam ita definiens : *quilibet dum se ipsum , suamque propriam infirmitatem , & indispositionem respicit , de sua gratia formidare & timere potest* ; si nescit , si formidare potest , adeoque si ipse pœnitens moraliter certus non est (imo & de se & in se fallatur sæpè , ut vult Gabriëlis pag. 135. & Gummarus pag. 90.) quomodo , aut unde Confessario certitudo illa veniet , quæ moralis sit , & dubium omne , & prudentem formidinem abstergat ? negabis

ET INFELIX CONCORDIA. 159

bis igitur consequens? at cur ponis antecedens? nam legitima est consequentia: nec elaberis per Apologiam, ubi ais: *non est proinde quod quisquam mihi objiciat, nos de nostra ipsorum conversione numquam habere certitudinem omnimodam ac proinde minus habere de alterius: nam lubens fateor non opus esse certitudine illa omnimoda*: audio, verum hæc si de schola aliquis diceret, qui suum iudicio prudenter probabili honorem vindicat, nec cum Philosophis Lovaniensibus opinionem aut impossibilem facit, aut imprudentem, nec cum iisdem iudicium, quod quidem sit prudens, evidens necessario aut moraliter certum agnoscit; nedum cum Joanne Sinnichio doceat omnem opinionem quamvis probabilem esse peccatum; video in ipsius ore certitudinem illam *non omnimodam* sonare mitius, & de iudicio prudenter probabili posse explicari; sed te Gummare hæc dicere! te, qui opiniones quantumvis probabiles ad infernum usque relegas! certitudinem non vis omnimodam, crediderim equidem, nam si tu de Physica aut Metaphysica hisceres, non responsum tibi, sed helleborum darem; non ergo omnimodam vis certitudinem, sed certitudinem tamen, eamque ad minimum moralem, nam quod infra illam est, probabile est, & probabile tu sanctius in Philosophia, quam Bajum aut Jansenium in Theologia ejurasti: mitiga ergo quantum volueris, & diminue quantum potes tuam illam certitudinem, nisi tamen inter arctos certitudinis limites

con-

constiteris, ludibrium nobis debes : nam si vel tantillum à certitudine, & uno tantum pede deflexeris, ecce, quod haecenus pessimè odisti, in invisam probabilistarum classem velis nolis præceps devolveris.

Periculum autem non est, ne nimis illam extenuet, video enim, quam insulsè acerbo adeo per se dogmati acerbiora condimenta affundat; ineptas inquam similitudines comminiscitur, quibus suam de morali certitudine sententiam exasperet potius, quam illustret: quamquam quid dico comminiscitur, & illas ex Officina Vergeriana, teste Francisco Reymakers, in hos ipsos usus aptatas in suum librum transtulit, ut adeo vel hoc solo nomine suspectæ merito nobis sint, & Gummaro esse debuissent, si sincerus quidem Sacramenti Pœnitentiæ vindex esse volebat, quod ab eo primum excogitatae sint, qui Sacramentum ipsum, ut vidimus, non minus quam Hæretici, sed cautius, nec machinis apertè, sed cuniculis clanculum volebat abolitum; an huc non collimet moralis certitudo, quantam Gummarus exigit, invidiosum fortasse sit dicere; interim vin' scire qualem, quantamque exigit? *qualem & quantam citra dubium (verba ejus sunt pag. 198.) postulabit Rex de fidelitate Gubernatoris prius quam illum admovebit moderationi arcis vel civitatis nec cujuscumque arcis aut civitatis; sed ejus à qua regni pendet salus, siquidem cupiet esse moraliter certus, quod illi non sit animus regnum prodendi, præsertim si nil aliud*

aliud urgeat, neque premat necessitas illum præ cæteris ad id muneris evehendi. Placet hæc Gummaro Regis & Gubernatoris similitudo, & multo ante Consuetudinario eam ut aptaret, Gubernatorem illum sæpius perfidum, & singulis prope mensibus proditorem fecerat, & illo quidem uno exemplo (præter ea quæ articulo superiori dicta sunt) Consuetudinariis Sacramentum Pœnitentiæ prorsus sustulit. Nihil nunc mitior est erga Peccatorem non Consuetudinarium, qui cum semel saltem peccasse, semel debitam Deo fidem fregisse, semel animæ suæ salutem prodidisse ponendus sit, ita etiam in Gummariano exemplo, ut similitudo congruat, arcis ille moderator semel vicissim in Regem contumax, & rebellis statuendus est; quid nunc postea? *pro Rege*, inquit Gummarus, *Confessarium*, *pro arcis moderatore peccatorem cogita.* Obsecro Gummare noli hic cogitationes imperare, nam ut liberæ sunt cogitationes hominum, & hæc tua similitudo satis de se insolens, multum vereor, ne dum hortante te de Rege nonnulla & Gubernatore cogito, plura quam velis de te fortasse, tuaque methodo cogitem: quid enim est? Talem tu, tantamque de interiori pœnitentis dispositione certitudinem habere vis Confessarium, quantam & qualem Rex exigeret de fidelitate Gubernatoris perfidi semel & proditoris, ut arcem, à qua Regni sui salus penderet, ejus curæ tutelæque committeret? tuam fidem, Politico-Theologe, non hæc eo per cuniculum tendunt, ut quam raro aut numquam fidei

X

ejus-

ejusmodi Gubernatoris sui Regni propugnaculum crederet Rex, tam numquam, aut raro Confessarius . . . sed hæc scilicet cogitare satius erit quam dicere? aliqua tamen interrogare liceat, si non præstet omnia dicere: nam quos demum sui animi testes, quos vades proferet miser pœnitens? verba? suspecta sunt; lacrymas? his fidem quoque abjudicasti; singultus? nec hi pondus habent; imò, imò, inquis, *sincerus sit licet, sit candidus, sciatur hic & nunc nolle decipere; universa hæc non faciunt satis; hæc vetera, & aliquoties à nobis audita; nil novi habes? & qui tam bellulas similitudines protrudis, mirum si non hic quoque similitudinis aliquid ingeniosè adferas. Adfers enimvero: Quando propria agitur causa (ita prosequeris pag. 198.) non semper fit satis, dum aliquis in illa fidelitatem suam verbis testatam relinquit: notum hoc reddunt quinque familiaria exempla quæ tract. 1. quæst. 4. sextum faciunt argumentum: aliquid itaque amplius, quam verba, postulatur in causa propria: quod imprimis dicendum in argumento, ubi verba sæpè fallunt: deinde plura adhuc exigimus, dum personæ status majorem præcautionem requirit, & tertio maximè adnitendum sollicitudine, dum his omnibus accedit, quod persona, de cujus fidelitate agitur ob ante acta singulariter inconstantia, & infidelitatis suspecta est. Nullo negotio hæc tria probaverimus: primum quidem magnam pecuniæ summam, præsertim si non sit numerata, nemo citra necessitatem concedet peregrino cuiquam, & ignoto,*

et si

etsi nihil illius se furari velle iste asseveret. Alterum non minus clarum : summam dictam minus committet personæ peregrinæ, & ignotæ, si illam pecuniâ egere novit : tertium denique sic monstratur : quam maximè quis alienus erit, ut homini peregrino, ignoto, & indigo pecuniæ custodiam demandet, si præter hæc omnia noverit quoque frequentia ejus furta : è quibus non solum elucet, quod ad certitudinem moralem de alterius dispositione non semper verba ipsius sufficiant, verum quod pro ratione argumenti, de quo agitur, pro ratione status personæ, & pro exigentia præcipuè actuum contrariorum, qui præmissi sunt, plures majoresque exigantur probationes, tum ad Confessarios conversus ita concludit : quod igitur propria in causa deceptionis periculum facile apprehendit Confessarius, hoc & in Dei & salutis proximi negotio eâ, quâ oportet, proportione servata, non minus percipiat, quemque se præstat in caducis, eum se exhibere debet in æternis : quare eam ut minimum, quam in propria causa expeteret certitudinem, hic quoque comparare satagat. Hæc ad longum descripsi omnia, ne si de meo inferuissem aliqua, mentem ejus in pejus malignè trahere viderer voluisse, vix tamen temperare possum, quin hic, sic quasi per parenthesis, Macarii verba interferam, nec ægrè id feret Gummarus, neque est cur ægrè ferat, non alterabit Gummarianum sensum (quæ eorum est concordia) parenthesis Macariana : hanc habe : cumque ratio dictet ad minus nos debere habere

tantam curam, æstimationem, & respectum erga pretiosissimum sanguinem unigeniti Filii Dei, quantam habemus erga argentum & lucrum nostrum; certè non minori curâ & prudentiâ uti debemus, ne illum prodigamus & periculo exponamus, quam utimur in exponenda pecunia nostra, quam non ita facilè periculo exponimus & confidimus homini, cujus fides nobis est suspecta; ita ille pag. 309. quid vobis videtur? si musici essent Macarius & Gummarus diversam putatis partem canerent? nunc ego ad te Gummare tuumque Pœnitentiæ tribunal revertor, & solus quidem; neque enim propius accedere audeat jam toties repulsus Pœnitens, qui post exhibita rite pœnitentialia opera, post præviam vitæ emendationem, post exutam tandem consuetudinem, jam denique longioris moræ impatiens dilatum toties Sacramenti fructum speraverat: sed enim sic quasi ex insidiis pœnitentialium tuorum de morali certitudine canones à me diligentius excuti audivit, tum etiam blandulis illis similitudinibus tantum animi hausit, quantum fatis ad laqueum est: ita enim ad se, nec ineptè prorsus pro rudi, incultoque ingenio; si homini ignoto, peregrino, pecuniæ indigo, furtique suspecto magnam pecuniæ suæ summam etiam non numeratam citius Gummarus citrà necessitatem concredet, quam pœnitentem eâ, quâ oportet, proportionem servatâ suis peccatis absolvat, video quam reliquam mihi Absolutionis spem relinquat, quem nondum meæ fidei suos loculos fatis crediturum intelligo; sic ille, sic nonnumquam est olitor
verba opportuna locutus.

Et

ET INFELIX CONCORDIA. 165

Et vero Trium-Viri, qui propria in causa fidem verbis abjudicatis, undè, aut quâ viâ moralem illam certitudinem, quæ & formidinem prudentem & dubium omne abstergat, undè, amabo, accipiatis? in promptu responsio est, per opera pœnitentia & congruam satisfactionem, inquit P. Gabriëlis, *nisi enim PER OPERA PœNITENTIÆ (in correctione Romana maluit dicere per vera pœnitentiæ signa) Sacerdoti CONSTET de interiori contritione &c. pag. 126. item pag. 124. Sacerdos ei peccata dimittat, cum viderit CONGRUAM SATISFACTIONEM. Per facta, non verba inquit Macarius, & ex vitæ emendatione pag. 159. quisquis non fecerit præviè aliquos dignos pœnitentiæ fructus incipiendo alium vivendi modum applicando efficacia remedia malis consuetudinibus, & habitibus, dando eleëmofynas in se puniendo malum, quod contra Dominum fecit &c. non est beneficio Absolutionis dignus. Non audio quid sonet opera loquuntur: ita ibi de omnibus generaliter peccatoribus, & alibi centum in locis & in Tyrocinio jam ante dicentem audivimus: nec refert pœnitentem dicere, se habere verum dolorem ac propositum emendationis, quia non verbis sed factis hic agendum est; quod ore profert, facto ostendat. Idem inculcat toto passim libro suo Gummarus, & loca nos aliqua supra descripsimus.*

At redit nempè nunc quæstio, & eo revolvimur, undè abieramus; & benè singulis instat D. Nicolaus du Bois, dum unum Gummarum premit Thesi 1. conclus. 7. *tu Gummare (addamus nos Ægidi, & Macari) qui exigis*

*multas preces, jejunia, & opera pœnitentiæ prævia, si dicat, omnia illa feci; undenam Conversionis habes probationem & moralem certitudinem nisi ex verbis? debetne ad tribunal tuum producere testes adimpletionis eorum, quæ exegisti? undè constabit, quod non reinciderit, nisi iterum EX VERBIS? & licet revera non reincidisset, quâ alia probatione certus fies, quod deposuerit affectum? qui fortè non pervenit ad effectum, quia defuit occasio, aut quia retractus fuit puro humano metu non obtinendæ Absolutionis, & incurrendæ cujusdam infamiæ, si advertatur, quod non communicet in Paschate, vel alio die præcepto in aliqua communitate: ita ille ad te, Gummare, anno præterito, & adhuc responsum expectat, quamquam duabus te deinceps Thesisibus ad respondendum invitavit: sanè rusticitatis hæc quædam species, Viro honesto rogatum toties respondere nolle: nec suis caret conjecturis inurbanum istud silentium; non placet fortè medium obtinendæ pacis, quod exhibet conclusione prima, & ea præsertim quæ ibi habet paulò post medium de deferendis ad Sacram Sedem tamquam ad arbitram supremam ac judicem, quæ utrimque super hac Theologica lite replicæ in morem, duplicæque scribentur, & illud cogitas: *procul à Iove procul à fulmine.**

Eloquar hic, an tacitus prætermittam Confessarii cujusdam (utinam non plurium!) infamiam & probrum? atqui profectò hic locus esset; nam ea quidem primam ex affectata illa certitudine originem traxisse dicamus potius, quam

quam in gravius tam sacri muneris opprobrium, deterius quid & lascivius cogitemus. Ignosce Lector, si strictim rem & obiter, si obscurius involutam exhibeo, quæ alioqui S. Hieronymi calamum & alteram ad improbum illum Diaconum, & procum sacrilegum Sabinianum increpatorium epistolam postulare. Sed, ut dixi, hanc deferam sacro muneri Christianus homo reverentiam, ut & brevius dicam, ne mota diutius palus plus fæteat, & de industria obscurius, ut ii solum, quorum interest, intelligant, & intelligent, scio.

Non est Absolutio danda nisi certò de contritione, & interiori dispositione pœnitentis constet; & numquam licet uti materiâ quantumvis prudenter probabili, dum certa haberi potest; nec verbis credendum aut lacrymis; quod ore profert, hoc facto ostendat, pœnitentiâ opera præmittat, jejuret in cilicio & cinere, imo flagris in se ipse sæviat piè crudelis, & Christianam suorum criminum vindictam de se gloriosè exigat. His credat Confessarius, qui verbis non credit, hinc moralem certitudinem hauriat. At unde, nisi è verbis, hæc à Pœnitente sanctè præstita esse sciet, & ex verbis, propria præsertim in causa, ut ait Gummarus, certitudo moralis haberi non potest, & haberi tamen certitudo debet. Quid ergo? sanguine suo tincta strophia Confessario exhebebit? at & hic potest latere dolus; quid nudato corpore ipsas flagrorum reliquias, vibices, & cicatrices coram objiciat? imò certitudo
major

§. 3.

DIFFERENDA ABSOLVTIO,
quamdiu adest probabilis metus, ne relabatur.

PROBABILIS autem? obsecro vos Trium-Viri, sic de repente à vestra illa *certitudine* ad *probabilitatem* degeneratis? aut ex quo tempore ex ore vestro *probabile* ego audio? & quæ hæc varietas? ad Absolutionem dandam *moralis* requiritur *certitudo* de debita Pœnitentis dispositione; ad negandam *probabilis metus* sufficit de relapsu. Cur aut ea *probabilitas* ad dandam non sufficit, quæ sufficit ad negandam? aut cur ad negandam non postulatur, quæ ad dandam requiritur, talis ac tanta certitudo? Rem acu facilè tanger, qui Vergeriani in Gallia conventiculi adhuc meminerit; quibus enim propositum est Sacramenti usum, quibus possint, aggravare oneribus, ut suâ ipsi sponte tanta pondera fideles excutiant, quid mirum, si *certitudinem* exigant, dum *probabilitas* alleviaret, & dum alleviaret *certitudo*, tum *probabilitatem* amplectantur: sibi nempe in suo proposito constant, & qui nil nisi onera quærunt, ut de *certitudine* ac *probabilitate* hic & nunc statuunt, ultra hic & nunc onerosior sit attendunt. Hæc satis ad enodandum hoc ænigma, nunc eorum placita audiamus.

Agmen ducat P. Ægidius, si forte ejus nomen tot censuris illustre ad doctrinæ hujus commendationem facere possit.

Y

In

In morali diabol. pag. 136. & *quamvis tales cum confitentur essent VERE CONTRITI & APUD DEUM JUSTIFICATI, nos qui de externis tantum judicamus, eos de lege ordinaria ABSOLVERE NON POSSUMUS, nisi instar bonorum medicorum PRÆCAVEAMUS IPSORUM RELAPSUM PER PLENAM VULNERUM CURATIONEM*: subdit immediatè in correctâ Romæ, & ibidem tamen damnata morali tutiore pag. 125. *non quidem sic, ut sit obducta cicatrix, sed ut absit morale periculum (adeoque & probabilis timor) proximi relapsus in consueta crimina.* Et in utroque libro §. 46. hanc primam præscribit regulam: *non absolvere eos, qui constanter peccato, ejusque commercio non valedicunt, nec remedia adhibere volunt contra vomitum suum; hætenus Catholicè (nisi sub ly constanter virus aliquod lateat) Si sic Ægidi dixisses omnia, laureatus nobis poteras redire Româ, non fulminatus; quinimo licet hæc (peccato ejusque commercio se constanter valedicturos & remedia adhibituros contra vomitum) polliceantur: tamen Confessario PROBABLEM FACIUNT METUM, NE CONTRARIUM CONTINGAT.* Imo nec polliceantur hæc tantum, sed revera verè contriti sint, & apud Deum justificati, ut jam jam dicebat. Tum S. Caroli verbis suam regulam stabilit, & iis ipsis, quæ & in Macario, & in Gummaro repetita invenio, ut tanto similiore inter se esse convincantur, quod non dogma modo, sed & dogmatis fundamenta non tam ex se mutuo, quam ex communi Magistro Vergerio per Scholasti-

laticam quandam, ut inter unius Magistri discipulos accidit, æmulationem avidè descriperint: sic enim ille eos docet parte 2. cap. 38. cui hic præfigitur titulus *Quatrième Regle de S. Charles, que les Confesseurs ne doivent point absoudre ceux, qu'ils jugent* PROBABLEMENT DEVOIR RETOMBER dans leurs pechez, quelques promesses, & quelques protestations qu'ils fassent, de ne les plus commettre, & ita orditur, *mais considerons la dernière Regle de ce S. Prelat, qui nous fera voir encore plus clairement que toutes les autres,* LE GRAND NOMBRE de personnes, auxquelles les Prêtres SONT OBLIGEZ de differer l'Absolution, pour ne point abuser de leur ministere: tum adfert verba S. Caroli; quæ ad marginem Italicâ, ut S. Carolus ea scripserat, linguâ expressâ citat, ut mirari ad eò non debeamus, undè in præfatione Apologetica Italus nobis factus sit Gummarus; qui verba Caroli Italicè citet; potuit scilicet, quantum ad propositum satis erat, à suo Magistro didicisse hic Italicè loqui; poterit alibi, si usus ferat, discere græcè, nam & PP. Græcorum verba Græcè item citata passim in margine video: Romanè certè loqui ex eo libro hætenus non didicit; an discet aliquando? probabilis enimvero hic metus est. Sed de Gummaro mox.

Macarius totam Patrum quam corradere potuit, auctoritatem ad hoc ipsum dogma stabilicendum adhibet pag. 225. 226. 227. 228. 229. hic longo ordine *Bernardum* videas *Ambrosium*, *Anselmum*, *Augustinum*, *Tertullianum*, *Isidorum*, *Hironymum*, *Gregorium*, *Eligium*. Hui!
 Y 2 quis

quis non vivam SS. PP. Bibliothecam Macarium credat? at scimus nempe, nec obscurum est, undè ea loca PP. liberaliter desumpserit, & satis quidem commodè; per varios errare libros necesse non habuit; in uno Vergerio (in hoc ferè uno SS. PP. legunt Trium-Viri) invenit omnia, & uno ferè exscripsit ex capite 39. partis 2. hæc maximè urget ex Patribus: *irrisorem esse, non pœnitentem, qui adhuc agit postea, quod ante pœnituit; pœnitere esse anteacta flere, & deslenda non committere; hominem digne agere pœnitentiam, qui præterita peccata plangit, & iterum plagenda non committit, pœnitentiam vanam esse, ubi emendatio nulla est: quæ omnia si tu non ad tui cerebri phantasiam, quod temerarium sit, sed ad mentem Angelici Doctoris (cujus inconcussa, tutissimaque dogmata Lovaniensi Academiae Commendat ALEXANDER VII.) fideliter interpretêre, & cum eo 3. p. q. 84. a. 10. ad. 4. contendas, dicendum, quod pœnitere est ante-acta flere, & flenda non committere, simul dum fleret, vel actu vel proposito. Ille enim est irrisor, & non pœnitens, qui simul dum pœnitet, agit quod pœnitet, vel proponit iterum se facturum quod gessit, vel etiam actualiter peccat eodem vel alio genere peccati. Quod autem aliquis postea peccat vel actu vel proposito, non excludit, quin prima pœnitentia vera fuerit; numquam enim veritas prioris actus excluditur per actum contrarium subsequentem. Sicut enim verè cucurrit, qui postea sedet, ita verè pœnituit, qui postea peccat. Reponit confidenter tyro Theologus pag. 228. verum hæc*

ET INFELIX CONCORDIA. 173

hæc (in D. Thoma) explicatio SS. PP. valdè est contorta. Risum teneamus amici: D. Thomas, cujus doctrinam, ut ipse Macarius fatetur pag. 5. *merito maximis elogiis integræ scholæ, Facultates Theologicæ, imo & Summi Pontifices condecorarunt, approbarunt, & commendarunt*, Sanctos PP. contortè explicat; Macarius primæ lanuginis magistrus genuinum eorum & legitimum sensum assecutus est; adeste Thomistæ & Angelicum vestrum Doctorem ab inepta juvenis injuria vindicate: & quod sciatis, sententiam in se ipse imprudens jam ante tulit in Tyrocin. pag. 5. qui enim Scholasticos, quod se & sua placita SS. PP. Oraculis præferri (ut ipse calumniose fingit) velint, *verè ibi bubones & noctuas esse dicit respectu Aquilarum illarum, Ambrosii Augustini &c.* quam honestum sibi ipse nomen fecerit, qui se vestro simul & Ecclesiæ Doctore non obscurè præposuit, non dicam, at Thomam vestrum inter Aquilas istas merito numerandum esse, hoc dico.

Eâdem nave cum P. Gabriëlis & D. Macario navigat Gummarus, & ad eundem portum non satis felicibus avibus, & remis Vergerianis properat tract. 1. q. 3. pag. 49. & seq. ac primò quidem Verba præmittit S. Caroli, quæ & in P. Gabriëlis, & Vergerio legimus: *est præterea consultum Absolutionem differre, donec evidens appareat emendatio in iis, tametsi dicant ac polliceantur, quod se eximent peccato, tamen Confessario probabilem faciunt metum, ne contrarium contingat.* Non favebat Carolinum istud consultum est, quod

quod consilii potius videretur esse, quam præcepti, & ad-
 verterat id Adversarius ejus Carolus Reymakers; occurrit
 ergo huic objectioni in præfatione Apologetica ad tract. 3.
 & dum *hic audis* inquit, *vocem CONSULTUM*, *ne propterea*
æstimes S. Carolum significatum voluisse, quod istud non sit
præcepti, sed consilii tantum. Debet ergo, si Gummaro
credas, nec tantum potest Confessarius Absolutionem
Sacramentalem differre, quamdiu probabilis remanet de
relapsu timor; etiam illi (quod profecto mirere lector)
quem hic & nunc ritè contritum, bene ad Sacramentum
dispositum, & ad Deum verè conversum non probabiliter
modo judicat, sed morali certitudine perspectum habet.
 Facile illud conficias ex pag. 49. ubi causam hujus metus
 probabilis non hinc modo proficisci dicit *quod Confessario*
non satis exploratus sit status Pœnitentis circa peccata præ-
terita, hoc est non satis innotuerit (debet autem ex ejus
 mente innotescere moraliter certo) *dolor sive detestatio*
peccati commissi; sed ALIUNDE etiam metum hunc manare,
quod periculum scilicet denuo labendi persentiscat, idque
aliunde, quam ex eo quod non sit satis explorata præfens
pœnitentis dispositio; tum etiam ex pag. 58. ubi sic sibi obji-
cit: Verum reponat quis Pœnitens non erit verè conversus,
vel erit: si prius, dictum potius oportuit quod propter absen-
tem debitam conversionem sit differenda; si posterius (nempe
si verè conversus erit) differri nequit, quod nullam verè con-
versis utilitatem pariat Absolutionis dilatio; & respondet
 pag.

pag. 59. quod ad primam objectionis partem attinet, *adsentio*: quid ad alteram respondendum, *assatim docet experientia*, negatque omnino *multiplex dilationis utilitas, quam & VERE CONVERSUS inde consequitur*. Tum pluribus multiplicem illam utilitatem exaggerat; sed eo ferè omnia recidunt; melius ita pœnitenti consultum iri, ne denuo relabatur; ridiculè, ut qui contra insultus Dæmonis, contra depravatam suam ipsius naturam, contra tam multiplices peccati illecebras fortiozem futurum sperat, si ipsius Sacramenti salutaribus gratiæ auxiliis destitutus in tot. hostes pugnare cogatur. Nam quod ait, Sanctis eum interea exercitiis, quæ spiritualis medicus præscripserit, contra peccata munendum, id, ut Pontifici Maximo demonstrat Franciscus Simonis pag. 131. & melius obtinebitur datâ jam Absolutione, & efficacius, propterea quod ea pietatis exercitia specialem medicinæ vim ab ipso Sacramento habitura, & Deo gratiora multò futura sint, quæ reconciliatus jam, & amicus Deo præstabit: videri potest hac de re latius, quam malè de adversaria factione, tam bene de Republica Christiana meritis, dicitur Franciscus Simonis pag. 126. & seq.

Atque hinc sponte fluit alterum illud de Consuetudinariis Gummari dogma, cujus tamen invidiam, si possit, excutiat; ne possit autem præter ea, quæ dicta superius sunt, facit hoc ipsum, quod habemus in manibus; si enim absolvere eum non liceat, cujus relapsus probabiliter
time-

timetur, tam certum est Consuetudinarium absolvi non posse, nisi exutâ non voluntate modò, sed ipsâ peccandi consuetudine, quam verum est non exutâ illâ consuetudine probabiliter Consuetudinarii relapsum timeri. Usque adeo còhærent inter se dogmata & quâ semel ire cæpit Gummarius, hac constanter pergit; quamquam felicior esset hoc in genere inconstantia: qui enim semel à recta via deflexit, hoc magis errat, quo constantius pergit.

§. 4.

*QUÆ HACTENUS DICTA SUNT
de differenda Absolutione, de eo etiam in-
telligenda, qui semel peccavit mortaliter.*

HUc Trium-Virorum rationes, huc eorum similitudines & exempla, huc congesta importune Patrum, Scripturæque testimonia, huc denique eorum cuniculi pertinent: Longum esset prosequi omnia, specimina demus aliqua.

Praxim primitivæ Ecclesiæ suspirant, & accrescente iterum fidelium caritate ad pristinum rigorem velint revocam: atqui non in Consuetudinarios modo aut recidivos, sed in unius etiam peccati mortalis reos suos Pœnitentiales Canones rigidè decreverat.

Prima, & principalis ratio, quæ movit SS. Patres,
(ait

(ait Gabriëlis pag. 127.) ut longo tempore per opera pœnitentiæ affligerent, exercerent, & purgarent peccatores, antequam illos ad reconciliationem per Absolutionem admitterent, fuit violatio Baptismi; hoc Macarius, hoc non tacet Gummarus, & uno omnes ore sapius recitant, quæ ex Trid. sess. 14. cap. 2. & 8. perperam intellecta in hunc usum memoriæ mandasse videntur: Pœnitentiam laboriosum à SS. Patribus Baptismum merito dictum, & sine magnis nostris fletibus, & laboribus, divina id exigente justitia, pervenire nequaquam nos posse per Sacramentum Pœnitentiæ ad novitatem & plenam & integram (qualem per Baptismum accipimus) peccatorum omnium remissionem. Divinæ Iustitiæ rationem exigere, ut aliter ab eo in gratiam recipiantur, qui ante Baptismum per ignorantiam deliquerint; aliter vero, qui semel à peccati & dæmonis servitute liberati, & accepto Spiritus S. dono scientes Templum Dei violare, & Spiritum S. contristare non formidaverint: quæ omnia, ut patet, in unius etiam peccati mortalis reo obtinent. Loca porro S. Scripturæ, quibus tract. 1. Gummarus docet, conversionem tantâ non acquiri celeritate & facilitate, prout vulgo creditur, vel ipso Gummaro fatente pag. 201. si rectè calculum ponimus (verba ejus sunt) non solum agunt de Consuetudinariorum conversione, neque testimonia sub titulo primi Argumenti contra subitanæ Consuetudinariorum conversionem allegata id solum innuunt: & paulo antè ipse sibi ita objecerat pag. 200. ex doctrina sua consecaneum videri, quod ille, qui vel semel

Z

pec-

peccavit mortaliter, peccato saltem externo & graviore, non poterit absolvi primâ vice, quâ Confessarium absolvendus accedit. Confessarium sanè invidiosum, sed D. Gummarus vir, ut est, intrepidus non magnoperè abhorret; & pag. 202. responsi loco sit, inquit, quod pœnitens priusquam Confessarium petiturus absolutionem primum accedat, potest sua sponte egisse ea omnia, quæ confessarius absolutionem dilaturus præmittenda absolutioni judicaret; ac proinde eo eventu absolutio huic Pœnitenti ne prima quidem vice differenda fuerit: quæ porrò præmittenda judicaret, ita mox enumerat: quapropter in Concionibus & Catechismis sæpè numero commonendus est populus ut per preces, jejunia, aliaque pœnitentiæ opera sese eo, quo par est, tempore præparet, atque eo pacto per Pœnitentiæ gradus ad veram tandem conversionem enitatur. At, quid si preces illas, jejunia, aliaque pœnitentiæ opera sponte suâ non præmiserit? dubia profectò ex dictis non est responsio; qui enim Absolutionem eo eventu dari patitur, quo illa præviè ad confessionem omnia ipse Pœnitens ritè præmiserit, ut aliud nihil dicat, non obscurè facit intelligi, quæ de Pœnitente, qui secus fecerit, animo suo sententia sedeat. Habet hoc scilicet bimembris sub conditione responsio, ut earum ferè alteram intelligenti explicasse sufficiat: familiari id exemplo videamus (amat familiaria exempla Vir Eximius) si Dominum Gummarum ego conveniam, & de Petro E. G. quem commendatum volo, sollicitè inquiram promoverine
in

in Lovaniensi Academia ad Gradus Academicos possit? & ille respondeat; posse enim verò, dummodo Innocentii X. fel. rec. & Alexandri VII. Pontificum contra quinque Jansenii Propositiones Constitutionum Religiosam Observantiam promiserit, & juraverit; hærebo ego quidem, candidè fateor, & stupebo aliquantulum, non quod mihi plenè responsum non sit, aut ex dictis non intelligam promoveri eum neutiquam posse, si Religiosè earum Observantiam promittere & jurare noluerit; hærebo tamen, & animi dubius mecum ipse exigam, quo potissimum modo hæc duo componere possim & combinare, D. Gummarum, aliosque nonnullos & promotos esse in Theologica Facultate ad Gradus Academicos, & tamen perjuros non esse; at hoc erit profectò, sicut omnia per cuniculum agunt, sic & in ipsos Academicos Gradus per cuniculos irrepserint; & aliquid sanè ejusmodi de Gummaro spargi aliquando memini.

Jam verò Hypothesis quarta, & quæ huic, quasi basi, innititur feralis illa certitudinis moralis machina an Conventudinariorum solos, solos Recidivos opprimit? quid illud? *illum de cujus sincero dolore vel proposito merito dubitatur* (hoc est, uti vidimus, moralis abest certitudo) *absolvere citra necessitatem nequaquam licet*: non in omnes promiscuè peccatores, quam decretoria, tam generalis hæc fertur sententia? & exempla quidem dulcicula illa & mellita de Rege, & Governatore, de pecuniæ apud ignotum deposito &c.

per Consuetudinariorum, & Recidivorum latus eos etiam ferire supra vidimus, qui vel semel perfidi Deo juratam in Baptismo fidem impiè fregerint. Fac tamen moralem illam certitudinem, quæ aut raro admodum, aut nunquam habebitur, fac haberi tamen, nec de interiore modo hujus Pœnitentis dispositione, sed de debita etiam, & necessaria, ut illi volunt, per preces, per jejunia, aliaque pœnitentiæ opera præparatione fac constare certo; adhuc hæret in vado miser pœnitens, quamdiu Confessario relapsum ejus timere lubuerit. Est sanè hæc, si æqui sumus rerum æstimatores, est indigna & ferrea lex: tu quantumvis verè ad Deum conversus, quantumvis candidè, & humiliter delictum, cujus unius reus es, ritè confessus, quantumvis verè, quantum cum Sacramento, non sine eo sufficiat, corde contritus es, & id mihi certitudine morali perspectum est, sed aliundè timor mihi probabilis suboritur, ne in idem denuo relabaris (& est profectò cur metuamus, quamdiu tot peccandi illecebræ, & pericula nos undique circumstant; & ad mortem usque circumstabunt) vade tu interim, tuo volutare in luto, sub servitute Diaboli perdura, donec mihi timor ille exciderit: quando autem ille excidet? nescio, hoc scio prudenter relapsum metui non posse, dum extrema vitæ hora relabendi tempus non relinquet. Hæc Gummare de simplice, & unius criminis peccatore qui doceas, quos nobis reliquos peccatores facis, quos, tuâ methodo veluti *filo* è peccatorum labyrintho eduxisse

eduxisse te, in tua ad Lectorem Præfatione, tam magnificè gloriaris? Nisi fortè eo id sensu velis intelligi quo de carnificum grege olim aliquis se quoque *filium* habere jactabat, quo Reipublicæ maleficos è peccatorum labyrintho uno nodo educeret.

*APPENDIX AD ARTICULUM
tertium de Absolutione peccatorum venialium.*

Pertinacius, quam putaret aliquis, bellum in absolutionem Sacramentalem geritur: pulsa toties, fugataque, dilata, & negata, non Consuetudinariis modo & Recidivis, sed unius etiam peccati reis Absolutio apud pios saltem, & bene Christianos securam se, & ab hostium machinis tutam consistere posse credidit; sed frustra; huc quoque eorum cuniculi pertingunt: id hac Appendice videamus.

Ac primo quidem terrorem sacrilegii incutiunt, cujus propinquum planè in confessionibus solorum venialium periculum esse putant. Subdolum meherculè artificium ad venialium confessionem penitus è medio tollendam; quid enim pronius, quam ut teneræ piorum conscientia, & ad peccati gravioris suspicionem levem, & umbram anxia, diris hinc sacrilegii terriculamentis territa ita secum stant, ut leviora hæc piacula aliis deinceps pietatis exercitiis tutò potius securèque eluant, quam tanto tam atrocis criminis periculo confitendo se exponant. Tum solito suo
more

more sua figmenta primitivæ affingunt Ecclesiæ, & hanc posterioribus Ecclesiæ sæculis inductam consuetudinem, & primis Christianis incognitam esse dicunt, ut in hanc quoque confessionem, quæ alioqui ferventioris videbatur pietatis opus, refrigerens fidelium caritas degenerasse putetur. Atque hoc alterum est artificii genus; ut enim piæ magis, & sanctiores sunt animæ, ita ad optimum & primum fidelium fervorem suæ vitæ rationem volent exigere. Absolutionem denique negari melius contendunt, nisi dum certò constat de sufficienti ad ejusmodi confessiones dispositione quare Confessarios sollicitè monent, cauti sint, justam enim sæpè adesse causam dubitandi de sufficienti dolore; dent ergo nudam potius benedictionem; & tantò absolutionem negent liberalius, quantò securius errare possunt ob minorem absolutionis necessitatem: brevius, si satis auderent, & apertius dicerent, abolendam prorsus venialium absolutionem, imo & eorundem Confessionem. Sed cunicularii sunt, & res matura satis non est, & matutinè nimis quæ canunt, ferale sibi carmen aves canere perhibentur. Nunc eos audiamus.

Macarius pag. 372. *periculum*, inquit, est, quod SACRILEGIO exponet Pœnitentiæ Sacramentum, illud irritum reddendo, eo quod non sufficientem materiam seu dolorem cordis & propositum efficacem adferat: & ante dixerat: *experientiâ teste ac multo rem piorum magno cum dolore constat, quando quis per consuetudinem venialibus peccatis certis & determinatis affectu*

ET INFELIX CONCORDIA. 183

affectu implicitus est, non ita facile statim affectum suum ab illis abstrahere potest & sæpè vult & conatur, tamen adhuc nequit, donec variis contrariæ virtutis exercitiis, & multis ad Deum fuis precibus eum sensim vincat. En quantam difficultatem obvolvatur. pag. 373. Deinde non solum GRAVI PERICULO sese exponunt jam dicti, verum sæpè & illi, qui quotidie eadem peccata venialia leviora, & à quibus infirmitas humana difficillimè immunis esse potest, confitentur. Pag. 375. Ex quibus liquet, non esse probandam illorum praxim, qui quotidie absolvunt illos, qui quotidie cum iisdem peccatis venialibus ad confessionem veniunt. Pag. 376. Est quidem efficax remedium ad delenda peccata quotidiana venialia, quotidiana confessio, dummodo adsit de illis dolor & voluntas relinquendi: at illa, cum non ITA FACILIA SINT, & nulla quoad ullum determinatum in particulari emendatio Confessario appareat, justam SÆPÈ habent causam valde dubitandi de sufficenti dolore & efficaci proposito, adeoque NON DANDI ABSOLUTIONEM Sacramentalem, sed eos clam imposta pœnitentia dimittendi. Et rationem addit, quam supra annorabam: si enim vere ex amore Dei doleant, &c. Vix dubito, quin & SINE ABSOLUTIONE eorum consequantur remissionem. Tum addit: non intendo praxim illorum culpam, qui quotidie confitentur sua venialia, id enim bonum, ac utile est, tum ad se humiliandum, tum ad habenda pro illis à Confessario remedia, tum ad habendam (nota) si NON ABSOLUTIONEM, saltem BENEDICTIONEM Sacerdotis Vicarii Christi. AT VELLE QUOTIDIE

TIDIE HABERE SACRAMENTALEM ABSOLUTIONEM A SACERDOTE, HOC PROBARE NON POSSUM. Et Paulo inferius: *ex SS. PP. evinci non potest, quod fuerit in Ecclesia praxis confitendi venialia peccata, & ab iis absolventi; & multo probabilius est quod fideles in Ecclesia multis sæculis non fuerint illa confessi, & ab illis solis sacramentaliter absoluti.* Non legit Macarius tam diligenter literas Vergerianas, quam librum ejus de frequenti Communione, nam has profecto si legisset, non tam timidè dixisset *multo probabilius est, sed, certissimum est.* Ita enim habet ille parte 1. epist. 32. *Confessio peccatorum venialium non fuit in usu ordinario per Ecclesiam, nisi valdè sero ad expiationem ipsorum: quia spatio mille annorum & amplius justi, qui ea committebant, satis habebant, ut plurimum eligere sua sponte quasdam pœnitentias leves, priusquam assisterent S. Missæ Sacrificio.* Et epist. 92. *Confessio est postremum adminiculum, quod Ecclesia adhibuit ad delenda peccata venialia: alia omnia sunt magis antiqua.*

Quam non alienus sit D. Gummarus, habemus ex ejus Methodo tract. 1. q. 4. obj. 6. ubi inter alia hoc artificiosè urget, quod jam ante præmonui: *quorsum enim cum novi peccati (& sacrilegii quidem) periculo confiteri illa, quæ tot aliis mediis queunt expiari? Et ante dixerat: Quod novum peccatum committi possit, instituendo solorum venialium confessionem.* Unde deducit, quod gravi . . . periculo se exponunt, qui exigua cum præparatione in dies ferme singulos eadem confitentur venialia: tum præoccupat Adversarios, ut qui

San-

Sanctorum exempla possent objicere, quorum eam fuisse scimus laudabilem pietatem, ut frequenter admodum, & prope quotidie, noxas illas leviores confiterentur; at illos semper absolutos Sacramentaliter negat Macarius, Gummarius dissimulat, sed ab eorum exemplo ad eos solum deduci consequentiam patitur, qui veluti Sanctorum æmuli, ad æqualem cum iis dispositionem assurgant. *Si quis proinde, inquit, eo enitatur, ut hanc illorum assequatur dispositionem, sequatur & confitentes, non improbabitur.* Et in Apologia pag. 104. *imo si toties dispositi sint, uti fuerunt Sancti quidam, etiam probandum, ut confiteantur singulis diebus, sicut & Sancti illi.* Atque hoc novum est, & subtilè artificium, nam præterquam quod ad paucos admodum eam venialium absolutionem ita restringat, hoc præterea negotii teneris conscientis facefcit, quod ut humiliores quæque sunt, quæ sanctiores sunt, ita demissius de se sentiant, nec putent adeò se absolutionem eam posse præterdere, nisi superbius de se præsumant parem cum illustrioribus Sanctis animi dispositionem se assecutas; erit ergo proinde sanctæ humilitatis nota non vulgaris, aut omninò venialium confessione abstinere, aut certe ab iis per Sacramentalem formam nolle absolvi. En quam subtiliter sub terra sine strepitu longius cuniculus, quam suspicio ferret, paulatim producat.

Nec contemnendum est, quod statuit de plerisque religiosorum institutis, quæ ad debitam in suorum animis

puritatem sollicitius conservandam, Confessionem quot
 hebdomadis unam alteramvè piè præscribunt. *Pium est,*
inquit, instituere confessionem, quam nulla etiam sequatur
absolutio, nec expectetur secutura, nisi quando constat (& de-
bet id quoque constare moraliter certò) de sufficienti dolore
& proposito: aliud namque est confiteri, aliud absolvi; hoc
mirum herculè apud vos Gummare, quam verum sit: nam
Consuetudinarius, Recidivus, simplex peccator, confitentur
omnes & nemo absolvitur. Tum belle locum aptèque con-
cludens ultiores ictus ita retundit: præterea ejusmodi statuta
nihil doctrinæ huic derogant: cur nihil autem derogent? nam
ut benè, & pro suo nomine solidè, notat Praxis R. P. à Bur-
gundia, hæc, inquit pag. 256. à summis Ecclesiæ Pontificibus
approbata sunt, & indubiè intelligi debent, uti intellecta
à Religiosis aliisque omnibus fuerunt hætenus, de confessione
non tantum humilitatis, alteriusvè virtutis exercendæ, sed
& Absolutionis obtinendæ gratia, quamque Absolutio
ipsa sequatur. Perstat tamen ille, & nihil, inquit, doctri-
næ huic derogant, quid ita? præcipi enim iis non potest, ut
Absolutio cum Sacramenti irreverentiæ periculo impertiatur:
atque ita per insignem temeritatem frequentioris ejusmodi
in Religione confessionis præceptum, Sacrilegæ absolutio-
nis periculo censet esse obnoxium. Et hoc præceptum
Spiritus S. primis religionum conditoribus inspiravit? hoc
Pontifices Apostolicâ suâ autoritate confirmarint? hoc
universa denique per orbem Ecclesia per tot sæcula per-
 petuò

petuò approbarit ? quid dicam ? novum hominibus istis non est , de Religiosis , eorumque statutis & sentire sinisterrius , & loqui ; & nota jam pridem est pura illa eorum in Religiosos caritas.

Haecenus docuit Gummarus, nec sequius facit, quam docet, practicus melior quam Magister. Testatur Autor Speciminum p.2. pag.79. bis quâque hebdomade Gummaro confiteri Gummarianas illas seu Virgines seu Matronas, quas usitato jam in Belgio nomine Marollas plebs vocat ; & earum Matrem interrogatam an absolveret etiam ? ad hunc ferè modum respondisse: *ô bone! non semper pretium Sanguinis Christi per Absolutionem impenditur. Laudo virum; cæpit facere & docere.*

Unus Gabriëlis nunc super est; verum tacet hîc ille, certè nihil magnoperè de eo dicendum occurrit , quamquam ex ejus principiis id facîle effici possit , si dixisset aliquid , nihil quidquam Vergeriano Trium-Viratu dicturum fuisse indignum : interim quamdiu tacet , & nos de eo taceamus ; claudicabit hinc , fateor, aliquantulum parallelum nostrum & instituta jam sæpè inter Trium-Viros similitudo: verum quid tum postea? dummodo ad Macarii, Gummarique causam prodesse nihil possit subruendæ absolutioni aliquantò plus operæ utrumque contulisse, quam apertè sit ausus hæctenus , de se satis alioqui confidens , P. Ægidius: quod si omen tamen aliquod in ternario , numero esse putetur , supplebit ejus vices strenuè scriptionis Flandricæ

Autor, cui titulus: *Noodige Wetenschap voor desen tyt om profytelyck te biechten ende te communiceren*, usque adeo deficiente uno, non deficit alter aureus. Verba ejus exhibet laudatus sæpè Franciscus, & Christianum de suo commentarium attexit pag. 158. & 159. *de his primi Christiani*, inquit anonymus iste perbene instructi fuerunt, qui QUOTIDIE communicabant, uti & modo Sacerdotes, SINE CONFESIONE; idque quia non est necesse confiteri peccata venialia. Mox reprehendit eos qui scrupulosius, quam ipsius judicio par sit, peccata venialia confitentur, & id fieri ait magna offensione hominum peccatorum, pro quibus instituta est sedes confessionis, ac denique, sequitur, inquit, quod regulam Christianæ perfectionis non debeamus ponere in confitendo sæpè & diu, sed in vivendo ita, ut cum primis Christianis non debeamus confiteri, qui (ut ante dixerat) sine confessione quotidie communicabant; hæc tam præclara monita notitiam putat & vocat necessariam hoc tempore ad confitendum & communicandum utiliter. Quid vobis viderur? nonne, quam hic patiebamur P. Gabriëlis jacturam, cum fænore reparat Auctor ille? Nunc utiliora monita & sanctiora audiamus, quæ ad extremum de industria servavi, ut audita ultimo altius, ut sit, animo & diutius inhærent, & felicem, si possint, Vergerianorum dogmatum aut oblivionem, aut contemptum inducerent. Dabit ea S. Franciscus Salesius (cujus ante alios autoritatem profero, quod in suas eum partes adversarii violentius trahere conentur) part. 2. Introd. cap. 19. *confitere*

hu-

ET INFELIX CONCORDIA. 187

humiliter, inquit, & devotè singulis octiduis, & semper, si fieri potest, dum communicabis, etiamsi nullius peccati lethalis conscientia te remordeat: quia per confessionem NON TANTUM RECIPIES ABSOLUTIONEM VENIALIUM, quæ confiteris, sed etiam &c. dabit ea Hipponensis Augustinus in seipso (non in Iprensi aut Vergerio Lectus) epist. 118. ad Jan. siquid tota per orbem frequentat Ecclesia, quin ita faciendum sit disputare, insolentissimæ insanicæ est; dabit ea denique, quæ nobis omnium instar esse debet, Tridentina Synodus sess. 14. cap. 5. venialia, quibus à gratia Dei non excludimur, & in quæ frequentius labimur rectè & utiliter, citraque omnem præsumptionem in confessione dicuntur, quod piorum hominum usus demonstrat. Taceant homines, Spiritus Sanctus locutus est.

ARTICULUS QUARTUS.

Quartus, & ultimus Cuniculi primi anfractus.

De Articulo Mortis, & extrema necessitate.

Mysterium hic latet, inquires; nam cur ipso in titulo, ut aliis quidem articulis hætenus factum est, non additur qualis iste cuniculus sit, & quid hac demum in re, aut apertè sentiant, aut tacitè moliantur Adversarii. Dicam, Lector; mysteria enim, quod scias, quàm in fide nostra agnosco fideliter & piè veneror, tam in scribendo sicut in

Adversariis reprehendo, sic non nisi stultè ipse affectem. Suis se tenebris tegant, qui sub terra fodiunt, ego palam, & in sole laboro, & lucem amo. Suo articulum titulo non fraudabo, sed inverso ordine ad calcem subjiciam, quem fronti non præfixi; nec facti rationem dissimulo, qui & candidi pectoris, & aperti oris sum. Aliud scilicet, si uspiam, hic loquuntur, aliud moliantur Trium-Viri, & ego, qui titulos non apertis eorum verbis, sed obliquis cuniculis respondere volo, non alium huic articulo ab eorum cuniculis video præscribi titulum, quam qui invidiosus ita sit Adversariis, ita ab illis in speciem, & ab eo, quod palam profitentur, alienus, ut, si præpropere nimis eum ponerem, apud æquum etiam Lectorem fronti meæ timerem, quasi per insignem calumniam Trium-Viros meos traduxissem; id causæ est cur subterraneos, & clandestinos eorum conatus detegere prius placuerit, ut ita deinde melius, & minori invidiâ cum lectore ipso de Adversariorum animo, & hujus articuli titulo statuamus.

§. 1.

QUID HIC VERBIS

apertè dicant Trium-Viri.

HActenus, dum vita, & valetudo Pœnitentis sinebant, differri poterat absolutio, & reipsa etiam quia poterat, sub nova semper, ac nova fucatae utilitatis specie longius sensim, ut vidimus, ac longius dilata est.

Nec

ET INFELIX CONCORDIA. 191

Nec poterat eos sublata penitus, eversaque Sacramentalis formæ condemnare, aut planè convincere, qui id commodi habebant, ut, quamquam reipsâ tollere quam maximè vellent, non duriusculo tamen illo *sublationis* nomine uti deberent, quamdiu sub *dilationis* voce delitescere poterant; & lenius certè sonabat *differre*, quam *tollere*, proque iis stabat communis paræmia *quod differtur, non aufertur*.

At at eo nunc denique ventum est, ut, qui absolutionem differre ultra voluerit, eam & negare se prorsus, & omnino tollere fateri cogatur, in eoque adeò versamur rerum articulo, ubi contra vetus illud, & tritum, *differre* reipsâ *aufere* est. Quid hic, non dico agent, sed agere se dicent versuti & callidi Cunicularii? ratum quidem, fixumque, & in Conventiculo isto Vergeriano Synodaliter decretum est planè tollere, sed cautè id agere ab eodem Conventiculo monentur, & apertâ in illud galeâ Hæreticorum more pugnare vetantur: & nunc quidem in portu naufragium facere tanto caveant diligentius, quanto inutiliori se labore miserè fatigarint, si post tot tamque implexos anfractus, hic in fine denique subterraneum opus imprudenter prodant. Hæret ergo, si uspiam, eorum labor, & mollior hæctenus terra, nunc rupes perfodienda est: extrema instat necessitas, urget fatalis mortis articulus, absolutionem nolle dare, apertè tollere est: differre velle, planè item est tollere.

Sic

Sic ut eo loci redacti videantur, ut sub leniori *dilationis* nomine everfivum Sacramenti animum tegere ultra non possint; quid itaque, larvam ponant? occultumque hactenus caput è cuniculorum latebris exerant? & apertè denique pronuncient, absolutionem se distulisse quidem, quamdiu differri poterat, nunc cum differri ultra non possit, planè eam negare, quando profus eam tollere animus est. Minimè gentium: nam hæc quidem quâ mente, quibus auribus Christiani excipiant? & non eos continuò sic quasi fidei transfugas, & notorios Sacramenti hostes Genevam ad hæreticorum classem relegent? & quæ hæc esset cautela, quam tamen adhibere tam sollicitè à Vergeriano Conventiculo monentur? ipsi autem, quod id etiam ore, aut quâ fide pronuncient? cum jam ante, differendæ absolutioni studiosè intenti extremam necessitatem semper exceperint, & eâ quidem premente liberaliter concedendam tam sanctè, tamque sæpè promiserint; & nunc dati toties promissi fides pressè exigatur, quid igitur? vide Lector, & nota artificium; dum res maturior paulatim fiat, nec fidelium animi apti satis, aut dispositi adhuc sunt, qui sensa Novaturientis factionis nuda, nec ullis obducta involucris arripiant; dissimulant tantisper, &, quando velint nolint per salubrem necessitatem sic loqui coguntur, Christianè asserunt, uti disertè facit Gummarus pag. 125. & 129. quemcumque Pœnitentem etiam Consuetudinarium, nullâ vitæ mutatione, nullâ satisfactione præviâ in articulo
mortis

mortis absolvendum esse : & hæc eorum verba sunt, sed verba tantum ; ita loquuntur, satis quidem Christianè sed coactè forte magis, quam liberè, & fictè magis quam verè : nunç quàm alia agant, quàm diversa per cuniculum pro suo genio moliantur, ostendamus.

§. 2.

*QUID HIC RE IPSA TACITE
moliantur Trium-Viri.*

Quid autem agunt? quod Cunicularii scilicet faciunt, si forte in rupem eorum ligones inciderint; à recto tramite ad latus deflectunt, & per circuitum saxa declinant: ita Cunicularios docent passim Architecti militares, & inter alios D. Antonius de Ville in suo munitionum libro Gallico lib. 2. part. 2. cap. 32. de Cuniculis: nec minus segniter Trium-Viros nostros id docet Vergerius in suo item cuniculorum libro Gallico part. 2. cap. 15. & 16. unde nec ipsi objectam hanc rupem rectè perrumpant: durius id est, ut vidimus, quam ut apertè dicant & candidè, ne ipso quidem in articulo mortis absolutionis beneficium indulgendum; sed in circuitum deflectunt, & eo per molliorem terram & moveri facilem arenam pervenire properant, quò per ipsa rectè saxa pertingere se posse desperant: ea, inquam, in medium protrudunt, ea stabilire laborant principia, quæ

B b

fi

si semel fidelibus persuaserint, necesse non habeant Sacramentalem absolutionem operosè negare, ut quam ipsi fideles Vergerianis illis jam imbuti, & delusi præstigiis nec sollicitè expeturi, nec inviti negari nedum non offerri passuri sunt, quod ut clarè perspicias Lector, juvat obliqua eorum hac in re placita indirectosq; conatus diligentius proponere; fallor, nisi tu ipse in hanc mecum sententiam eas, antecedentia eorum in hoc demum consequens desinere; dilatam hætenus ad mortis usque, & extremæ necessitatis articulum absolutionem, in ipso illo etiam articulo tutius negari.

Ac primò quidem, ut sunt timidiores instante jam morte hominum animi & conscientia, ita sopiendis ejus temporis curis, & anxietatibus præparanda videbantur remedia: hinc rigidi alibi & totis passim libellis, & ad desperationem propè animarum Divinae Justitiæ ubique præcones, hinc propè ad præsumptionem Divinae Misericordiæ subiti nobis fiunt encomiastæ homines, nec medium scientes tenere, & in utramvis partem nimis vehementes: imo eò etiam assurgunt ut certam jam ante vitam polliceantur pœnitentibus, quamdiu absolutionis beneficio frustrati sacramentalem reconciliationem suspirant; sic quasi aut Divinae Providentiæ à consiliis ipsi adstitissent, aut hoc cum iis pactum Deus inivisset, ut in quod illi tempus absolutionem jure aut injuria cunctabundi differrent, in illud ipse Pœnitentium vitam protrahere teneretur.

Audi Gummarum pag. 127. *nonne res, inquit, foret
im*

imprimis demiranda, quod Divina Providentia sineret eum vitam defungi tam infeliciter. Et paulo post: ut talis damnaretur, debuisset Providentia Divina destinato consilio decrevisse, ipsum in vindictam anteactæ vitæ in flammis infernales præcipitem dare. Facietne id Deus Optimus Maximus . . . aliter sanè, aliter fidendum Deo: ad illos mihi sermo est, qui norunt Divinam Providentiam attingere à fine usque ad finem fortiter, & disponere omnia suaviter, hoc est sine qua nec folium arbore . . . decidet . . . quanto minus fiet, ut eadem moderante homo corripatur ægritudine, aut morte abripiatur? illos inquam alloquor, qui præter reliquos Ethnicorum errores & illum detestantur, quo rerum eventus fortunæ commento adscribere solebant. Ita Gummarus, seu potius ipse per Gummarum Vergerius; nam discipulo vix quidquam hic debemus, nisi quod Magistri verba gallica latinè reddiderit. Consonat Macarius pag. 305. revera, inquit, quomodo posset Divina bonitas illos . . . in æternum à se abjicere, & repudiare? non hoc de Misericordia Divina præsumi potest. Nempe, ut Vir eximius dixerat, ut id fieret debuisset Providentia Divina destinato consilio decrevisse ipsum in vindictam ante-actæ vitæ in flammis infernales præcipitem dare. Has scilicet Divinæ Misericordiæ cantilenas sopiendis conscientiarum anxietatibus occinunt, ut adeo ægrè ferre non debeat pænitens si in longius tempus absolutio differatur, sed potius agenda ei sint gratiæ; & sibi ipse protractam in longius vitam gratulari possit; nam differri ab iis absolutionem, vitam à Deo protrahi est; ut enim spatio intermedio moreretur,

*debuiſſet Providentia Divina deſtinato conſilio decreviſſe ipſum
 inflammas infernales præcipitem dare : at non hoc de
 Miſericordia Divina præſumi poteſt. Et revera quomodo poſſet
 Divina Bonitas id facere aut permittere? Ite ergo Pœnitentes,
 ite , & ſecuri in utramvis aurem quieſcite : tu quidem
 maria ſupera certus de portu ; ſi oriatur tempeſtas , ſi na-
 vem laceram fluctus hauriant , ſi uno omnes naufragio
 obruantur , tu ſolus evades , nam ut & tu mergerè , de-
 buiſſet Providentia Divina deſtinato conſilio decreviſſe te
 inflammas infernales præcipitem dare ; at non hoc de Miſericor-
 dia Divina præſumi poteſt. Facietne id Deus optimus maxi-
 mus ? aliter ſanè aliter fidendum Deo. Te verò ſi fatalis
 morbus lecto affixerit , ſi exhaustis viribus depaſceris , &
 ad extrema paulatim deduceriſ , metum , curamque pone ;
 plus in novaturientibus Confeſſariis , quam in expertiſſimis
 Medicis ad vitam corporalem præſidii eſt ; dummodo illi
 abſolutionem differre dignentur , deſperatus æger non eſ ;
 nam ut morereri� debuiſſet Providentia Divina deſtinato
 conſilio decreviſſe te inflammas infernales præcipitem dare.
 Præſumptuoſa de Divina Providentia & Miſericordia argu-
 mentatio ! quaſi verò rerum omnium Conditor & Guber-
 nator Deus , naturæ , cujus Autor eſt , ordinem impedire ,
 aut invertere ex veſtro arbitrio debeat ; nec perire poſſit ejus-
 modi pœnitens , niſi deſtinato conſilio id decreverit Deus ,
 & non potius ſatis ſit deſtinato conſilio mihi liberum arbi-
 trium decreviſſe , quo ego malè uſus ſi letiferam ſicam tuum
 in*

in pectus adigam, moriaris tu quidem, at destinato consilio homicidium illud non decreverit Deus, sed meæ mihi liberatis, quam ipse dedit, usu relicto, quod impedire non tenetur, justis de causis permittat. Et verò quid dicent ridiculi Divinæ Providentiæ assertores, si in pueri jam jam baptisandi caput ipso Templi in limine de tecto tegula fortuitò incidens tenerum cranium & molle cerebellum conterat: an hoc quoque ut fieret, debuit Providentia Divina destinato consilio decrevisse ut tegula de tecto in pueri caput decidat? debuit destinato consilio decrevisse inflammas (nam hæc eorum sententia est de pueris sine Baptismo morientibus) infernales præcipitem dare miserum heu! nec natum nisi ad infernum infantem? Alia scilicet Divinæ Providentiæ ratio, quæ cum decernat destinato consilio plurima, non nulla tamen fieri non tam ipse destinato consilio velit, quam ineffaciter nolens simpliciter patiatur; nisi forte per Calvinianam blasphemiam mala, quæ fieri & nos deploramus, & ipse gravissimis præceptis severè prohibet, destinato consilio decreta ab eo omnia & volita dicas. Ego sic existimo, præsumptuosi Magistri, si vos pœnitenti, qui quidem *ponatur* (ut tuis pag. 127. verbis Gummare utar) *sufficienter dispositus ad justitiam per absolutionem consequendam, sed non ut eam consequatur sine absolutione*, si, inquam, pœnitenti ejusmodi Sacramentale beneficium conferre more vestro lenti differtis, & ipse interim naturali ex causa, aut meâ etiam sicâ perierit, me quidem

quidem homicidam corporis, vos animi futuros parricidas,
& ab utrisque sanguinem repetiturum justissimum judicem.

Atque hæc remotior est, & disponendis ad cruda Vergerianæ factionis dogmata moribundorum animis prima præparatio; hinc cuniculi flexum ordiuntur: nunc propiora videamus.

§. 3.

*DISTINCTIUS SINGULORUM
Doctrina exhibetur.*

NOtum est, & in priori meo libro penitus excussum famosum P. Gabriëlis dilemma pag. 144. *vel . . . peccator efficaciter intendit converti, vel non: si efficaciter intendit converti pœnitentiam implebit, & si moriatur ante absolutionem, solâ voluntate efficaci conversionis salvabitur; si non intendit, absolutio ipsi oberit, quia ad illam non est dispositus, sicque addet peccatis suis Sacrilegium, seu Sacramenti profanationem ad majorem sui damnationem.* His adde quæ supra dixerat pag. 143. *idem dici potest de pœnitente veraciter, & moriente priusquam absolutionis Sacramentum acceperit, quod eum sua fides reconciliavit, & salvavit.* Non multum abludit Eruditissimo Viro eximius Gummarus, qui ita sibi objicit pag. 125. *finge consuetudinarium sine absolutione dimissum postea in mortis discrimen adduci, & subito è vita decedere, ut nullus Sacerdos ipsi Sacramentum*
ab-

ET INFELIX CONCORDIA. 199

absolutionis impendere potuerit; hoc inquit eventu absolutionis dilatio magnum, hoc est æternæ salutis detrimentum forsitan intulerit consuetudinario. Tum ita solvit: respondeo, inquit, si fuerat indispositus, aut imparatus ad absolutionem, nihil quidquam illa fuerat ipsi profutura, imo pronum erat ut illa offecisset suscepta, quæ ex aduerso profutura erat dilata: hujus causa est Sacrilegium, quod patrari consuevit ab iis, quibus indignis absolutio donatur, & quo deindè S. Eucharistiam inhonorant: gemino huic flagito portam occludit absolutionis dilatio. At hæc quidem Gumma re omnia, si indispositus ille fuerit; sed quid si sufficienter dispositus sit ad iustitiam per absolutionem consequendam, sed non ut eam consequatur sine absolutione? ad respondendum, inquit, pag 127. singula expendamus; & primo quidem, ut huiusmodi pœnitens sat fuerit conversus, quantum ad absolvendum exigitur, debet illi fuisse verum, sincerumque malitiæ peccatorum odium; deinde necesse est ut ad Deum per virtutes Theologicas ad justificationem necessarias fuerit conversus, & præterea, ut ipsi fuerit non velleitas dumtaxat, aut vacillans voluntas omittendi peccata mortalia, sed absoluta voluntas, & firma renuntiandi mortalibus, omnibus quidem, & æternum. Verum ponamus etiam eum hæc habere omnia, in eo tamen gradu, qui ad justificationem sine Sacramenti adminiculo per se non sufficiat; quid misero huic fiet demum, si dilatam absolutionem subita mors præverterit? heu miserabilem, &

in-

infelicem animam ! debet ea scilicet tuam illam duritiam, & injustè à te dilatam Sacramenti reconciliationem , ad quam sufficienter dispositus fuerat , æternis suis apud inferos suppliciis æternum luere. O te egregium animarum Servatorem Gummare ! O methodum tuam *filum* miserabile, quod è *peccatorum labyrintho* animas non educat , nisi ad alium , eumque æternum , & irremediabilem pœnarum labyrinthum ! sed negat hypothèsim Vir eximius, & Divinam Misericordiam ac Providentiam suæ facit duritiæ esse vadem. Moriturum , inquis , aut certè mori posse supponis. Quid autem ? tu Gummare confidenter ei crastinum contra Augustinum ausus polliceri ? ausim hebdomadas & menses : nam si hoc pacto foret dispositus , nonne res foret imprimis demiranda quod Divina Providentia sineret eum vitæ defungi tam infeliciter , eo , inquam , tempore quo Confessarii id suadentis obsequitur iudicio ? sed hoc magis demiraberis , si perpendas , quod ut talis damnaretur debuisset Providentia Divina destinato consilio decrevisse ipsum in vindictam antea vitæ in flammis infernales præcipitem dare. Facietne id Deus opt. max. aliter sanè aliter fidendum Deo , ad illos mihi Sermo est , qui norunt Divinam Providentiam disponere omnia suaviter ; hoc est sine quâ nec capillus capite decidit ... quanto minus fiet ut eadem moderante homo corripiatur ægritudine , aut morte abripiatur ? illos inquam alloquor qui præter reliquos Ethnicorum errores , & illum detestantur , quo rerum eventus fortunæ commento adscribere solebant.

Vides

Vides, Lector, ut misericordem Dei providentiam suæ durtiæ vadem præstet Gummarus? quam præsumptuosè, jam ante discussi: cæterum res indigna est, ut quæ maximè, misericordiam Dei immisericordes facere & crudeles Dei ministros.

Supereft Macarius, quem ad extremum de industria servavi, propterea quod cum Gummaro partim, partim cum P. Gabriëlis planè symbolizet, & jam ante eum vidimus cum Gummaro in paterno Divinæ Clementiæ sinu Vergerianum rigorem abscondere voluisse: *Et reverà, quomodo, inquebat, posset Divina Bonitas illos, qui talem amorem erga Deum habent* (agit de amore imperfecto & initiali, & qui per se sine Sacramento ad justificationem non sufficiat) *qui ex tali amore serid, & strenuè in actionibus pœnitentiæ se exercent, ut penitus omnem Dei, quam commiserunt, offensam deleant, qui continuis virtutum insistunt exercitiis, ut sese ad reconciliationem cum Deo disponant, in æternum à se abjicere, & repudiare?* NON HOC DE MISERICORDIA DIVINA PRÆSUMI POTEST. Nec spatio majori, aut intervallo distat à P. Gabriëlis, & ex Macarii verbis dilemma illud, de quo jam toties, Gabriëlianum facilè conficias, si penitiùs modò doctrinam ejus introspicias, & ea quæ habet in *Examine Pentalogi*, cum iis conferas, quæ jam ante dederat in *Disquisitione Theologica de Amore Dei requisito cum Sacramento ad justificationem*. Et primo quidem in *examine* pag. 303. ad eandem illam objectionem; *fieri posset,*
Cc quod

quod interea temporis, dum absolutio differtur, moriatur, sicque defectu absolutionis sit damnatus pœnitens, qui fortè salvus fuisset, si absolutionis beneficium ei impensum fuisset. Ita respondet, & ex libro de frequenti communione describit: Si illud argumentum iterum aliquid concluderet, à fortiori militaret iterum contra antiquæ Ecclesiæ laudabilem praxim, cum tunc per multos annos absolutionem quandoque differrent, pro ut & diu ... Baptismum ... adultis & quamvis quandoque aliqui mortui fuerunt sine reconciliatione, aut Baptismo, non ideo suam praxim reliquerunt, aut mutarunt: Tum ita pergit; sed firmiter sibi persuaserunt tales in decursu pœnitentiæ, aut catechumeni morientes, si verè fuerint pœnitentes, & boni catechumeni OB DEFECTUM SOLIUS SACRAMENTI NON FORE DAMNANDOS. Et infra: Ratio est, quia tales pœnitentes moriuntur in obedientia Ecclesiæ; in pœnitentiâ ipsis à Christo per suum Vicarium imposta; quis autem dubitare potest quin Christus Dominus, qui, teste Prophetâ, multus est ad ignoscendum, quos suâ gratiâ in pœnitentiâ exercet, si fecerunt fructus dignos pœnitentiæ, eis & fructum & præmium pœnitentiæ & remissionem peccatorum largietur. Quod autem dixerat suprâ: Si VERE fuerint pœnitentes, non ita intellige, quasi tantùm velit sine Sacramento eos salvandos, qui veram, & perfectam, & per se adeò justificantem contritionem elicuerint; & non etiam eos, qui, quantum ad ipsum Sacramentum requiritur, sufficienti tantum attritione verè fuerint pœnitentes

tentes : hanc enim ejus mentem esse manifestè evincit , quod immediatè subdit : *Quod maxime verum est in sententia Authoris Pentalogi Diaphorici , requirente cum Sacramento ad justificationem amorem Dei super omnia , contritionem enim illam ex amore Dei super omnia procedentem , licet adhuc imperfecta sit , & initialis , & ordinariè , ac extra necessitatis articulum vim reconciliandi hominem cum Deo exerere non possit absque consortio Sacramenti , tamen vim illam habere , extremè laborantem reconciliandi absque Sacramento , si illius copia desit , præter alios docent moderni tres celebres Lovanienses Doctores , quos ibi nominat : & ipse id non obscurè docet pag. 307. ubi rationem reddit, quare in extrema potius necessitate initialis ille , & imperfectus amor sine Sacramento justificet , extra illam se solo non justificaturus. Valebit ergo hìc etiam dilemma Gabrièliano dilemmati perquam simillimum ; vel peccator moriturus sufficienter erit dispositus , vel non , si sufficienter erit dispositus, in articulo mortis solâ illâ dispositione, hoc est initiali illo , & imperfecto Dei super omnia amore salvabitur ; si non erit sufficienter dispositus , absolutio ipsi oberit , sicque addet peccatis suis sacrilegium , seu Sacramenti profanationem ad majorem sui damnationem.*

Valebit , inquires , iudice Macario , sed non in sua , sed aliena Autoris Pentalogi sententia , imo fortè & in sententia Gummari , neque enim imperfectiorem Dei amorem ad Sacramentum Pœnitentiæ ab eo exigì suprâ vidi-

mus, ubi verba ejus descripsimus ex pag. 127. *Methodi*. De Macario posset esse dubium, qui *in disquisitione Theologica pag. 65.* cum Sacramento ut necessarium requirit *prædominantem Dei propter se amorem* : Si non implet Macarius *ibid. pag. 70.* hoc ipsum dubium abstergeret, & admitteret *prædominantem illum Dei propter se amorem*, tunc *amorem esse Dei super omnia*, cum adjutus timore omnem exclusit cupiditatem, seu absolutum creaturæ propter se amorem : quem quidem cum exclusisse semper debeat, ut sufficiens sit ad Sacramentum dispositio, eodem profectò recident, & Macarii *prædominans Dei propter se amor*, & *amor Dei super omnia* Autoris *Pentalogi*. Valebit ergo in Macarii æquè atque Autoris *Pentalogi* sententiâ decantatum dilemma ipso judice, teste, & interprete Macario.

Habes, Lector, Trium-Virorum dogmata; restat ut ex iis legitimè concludamus, de què ipso ad eò hujus articuli titulo inter nos sincerè statuamus.

§. 4.

EX TRIUM-VIRORUM DOCTRINA deducitur consecrarium, & suis huic Articulo titulus assignatur.

Quam veteres & antiquæ, tam familiares Novatourientibus & sunt, & semper fuerunt querelæ, quas hodie dum etiam à Bajo-Janseniana factione quotidianas propè

propè audimus; sententiis suis ab Adversariis invidiam con-
 flari per nescio quæ deducta ex iis consecrata, quæ, cum
 ipsa per se sanæ doctrinæ repugnent apertius, non possunt
 non principia, unde ipsa profluunt, vitiata ostendere.
 Hinc Vatianum in sagaces illos, & Catholicos Diale-
 cticos odium; hinc Frauciscus Simonis, Cornelius Ze-
 ghers, Carolus Reymakers, Gerardus van Vianen, Uli-
 cus Jonson, tam nigris signata calculis & lapillis nomina
 in fastis Bajo-Jansenianis: Quid ita? latens sub specio-
 sis verbis venenum sua per corollaria haud mali Dialectici
 detexerunt, mentitosque vultus larvato Bajo-Jansenismo
 detraxerunt, ut adeò frustra illi tegere cautè, & subdolè
 occultare se velle pergerent; quamdiu reperirentur, qui
 latentes sub doloso cinere periculosos ignes proderent.
 Quod autem calumniæ reos postulent, quasi quæ non
 somniarint, nedum cogitarint, dogmata hominibus Catho-
 licis mendaciter, & invidiosè affingant, dum consecra-
 ria ad sua principia & antecedentia referunt, ipsa est, nec
 obscura calumnia; quasi vero ad alium pertineat conse-
 quens, quam ad eum qui posuit antecedens. Nec satis effu-
 giunt, quod aliquos mussitare audivimus, dum ea se
 corollaria admittere negant, nec deduci ea ex suis posse
 sententiis satis præviderint. Erat enim Magistrorum, &
 eorum præsertim, qui contra communem Theologicæ
 Cathedræ sententiam nova dogmata in suo cerebro procu-
 debant, nec dubium quid, aut probabile, sed certa
 C c 3 omnia,

omnia, & indubitata docere se glorientur; erat eorum, inquam, diligenter attendere, & prævidere prudenter quàm latè novitia sententia se extenderet, & in quam turpes caudas disineret: fac tamen nihil illis mali suboluisse; si sinceri quidem erant veritatis amatores, gratiæ erant agenda, non jacienda in eos convicia, qui ex fraterna caritate periculosa doctrinæ Autores nescios, nec satis providos admonebant; tum etiam resiliendum fuerat à principiis, quorum exitus displicerent. dicente Augustino: *quod quidem non ipse sentis, sed hoc sequitur illa, quæ sentis; muta ergo antecedentia, si vis cavere sequentia.* Ut ut est, sanæ doctrinæ Magister dialecticos non odit, & positam à se veritatem suis per se ipse conlectariis gestit illustrare: id autem nec per se facere, & ægrè etiam ferre, si fiat ab aliis, tacitè enim verò fateri est in sinu quædam foveri suo, quæ lucem non patiantur; & ubi lucis odium, ibi mali suspicio est. Hæc pro præsentia monuisse satis sit, ne immeritò mihi irascatur biliosa Trium-Virorum caritas, si ex eorum verbis superiori §. relatis invidiosius, quam velint ipsi, concludam; nec mihi suas sordes, sed sibi imputent; horrendum inferri consequens, non inferentis vitium est, vitium est ponentis antecedens.

Age, Eruditissime Pater, quam sano, quam leviter ægro negasti absolutionem, jam jam morituro concedis? directè, scio, non respondebis; cunicularius es, & in rupem incidisti, & declinanda sunt per circuitum saxa: verumtamen
quid

quid ais? *Vel peccator efficaciter intendit converti, vel non: si efficaciter intendit converti, si moriatur ante absolutionem solâ voluntate efficaci conversionis salvabitur: si non intendit, absolutio ipsi oberit, quia ad illam non est dispositus, sicque addet peccatis suis sacrilegium, seu Sacramenti profanationem ad majorem sui damnationem.* Hoc tuum esto antecedens; unde bonâ tuâ veniâ ita concludam; ergo in ipso mortis articulo absolutionem morienti dare, prodesse ad salutem animæ non potest, potest quam maximè obesse; ergo absolutionem negare tutius est. Quid autem postea? atqui in administratione Sacramentorum tutius semper sequendum est; ergo jam jam morienti in ipso mortis articulo neganda semper est absolutio. Exhorruisti P. Agidi? & meritò quidem, utinam & fructuosè; *hoc sequitur illa, quæ sentis; muta ergo antecedentia, si vis cavere sequentia;* nam quid horum omnium negare potes? in administratione Sacramentorum tutius semper esse sequendum? hoc Catholici omnes, hoc omnes Theologi, hoc Patres, hoc Pontifices, hoc Ecclesia clamat universa. Negabis igitur tutius esse absolutionem morienti non dare: sed quæ potes? nam si prodesse non possit, & obesse maximè possit, manifestum est tutius eam negari: prodesse autem non potest, ut enim prodesset, deberet esse dispositus, & si sit dispositus, ipsâ illâ suâ dispositione sine absolutione salvabitur, hoc est effectum, ad quem daretur absolutio, sine absolutione consequetur; si autem dispositus non sit, quàm maximè oberit *addet enim*

pe-

peccatis sacrilegium, seu Sacramenti profanationem ad majorem animæ damnationem. Maneat hoc ergo in causa, ex Gabriëliana sequi sententia, ne in ipso quidem mortis aut extremæ necessitatis articulo absolutionem esse dandam. Nunc ad te, Havermanne, pari passu progredior, nam in eandem cum P. Gabriëlis foveam incidis; doces prædominantem Dei propter se amorem necessariam esse ad Sacramentum pœnitentiæ dispositionem; doces prædominantem illum Dei propter se amorem esse amorem Dei super omnia, non celebrem illum quidem, & perfectum, per seque adeo etiam sine Sacramenti adminiculo justificantem, sed imperfectiorem tantùm & initialem; doces denique imperfectum, & initialem Dei super omnia amorem, quamquam extra mortis articulum per se justificare peccatorem non possit; eam tamen per se reconciliandi vim habere in extremæ necessitatis & mortis articulo: ex quibus quidem omnibus hoc tuum dilemma, & tuum exurgit antecedens; vel est ad Sacramentum dispositus moriturus peccator, vel non est; si est sufficienter dispositus, habet prædominantem Dei propter se amorem, sive amorem Dei super omnia, qui se solo, nunc saltem in articulo mortis, etiam sine Sacramento vim habet reconciliandi, adeoque si non acceptâ absolutione moriatur, solâ suâ dispositione salvabitur: si non est dispositus, absolutio ipsi oberit, quia ad illam non est dispositus, sicque addet peccatis suis sacrilegium seu Sacramenti profanationem ad majorem sui damnationem. Red. igitur argumentum,
&

& in meum consequens rursus delabor : ergo prodesse non potest absolutio si æger dispositus est , cum solâ dispositio effectum absolutionis hic & nunc sufficienter ad animæ salutem suppletura sit ; sin autem dispositus non sit , oberit misero ad majorem animæ damnationem ; ergo tutius est hic & nunc absolutionem prorsus negare , cum dando prodesse non possim , nec nocere possim negando ; & è contrario nocere possit , si detur , sacrilega absolutio , si negetur , sacrilegii periculum caveatur , nec alia damni ratio iucurratur ; jam vero si tutius ea negabitur , & in Sacramenti administratione tutior semper via eligenda est in Macariana non minus , quam Gabriëliana sententia , sequetur in articulo mortis negandam semper esse absolutionem , quod item in causa manere velim , Lector , ut ita commodius de legitimo hujus articuli titulo citra ullam calumniæ suspicionem statuamus .

Vides , Lector , nihil me ab eorum indole alienum jam inde ab articuli initio præmonuisse , & aliud eos quidem hic dicere , aliud per cuniculos agere nec rectos eos quidem sed obliquos ; eo tamen per circuitum tardius adrepere , quo rectâ viâ citius pervenirent , si satis auderent ; sed nec audent satis , nec res satis adhuc maturuit , & fidelium animis ante id persuadendum , quod antiquæ Ecclesiæ firmiter persuasum fuisse fingit Macarius , eam esse infinitam Dei , & incredibilem propè misericordiam , quæ ob defectum solius Sacramenti neminem sit damnatura , dum-

D d

modo

modo eam animi dispositionem in se excitarit, quæ cum Sacramento ad justificationem, & Sacramentalem cum Deo reconciliationem & sufficiens fit, & necessaria: id enim si semel persuaserint, ruet paulatim suâ sponte absolutio, nec violentâ manu opus erit, ut penitus aboleatur. Quid enim est? nam juvat familiari exemplo (amant familiaria exempla Trium-Viri) juvat inquam exemplo familiari rem illustrare, si ægro mihi potionem medicam offeras, quæ certam quidem mortem sit allatura, si febricitans stomachus ad eam satis dispositus non sit; nec valetudinem repræsentatura sit pristinam, nisi eam corporis dispositionem invenerit, quæ per se ipsa sola, etiam sine illa potione, morbo omni, & omni malo certò medebitur; quid? tam stultus ego sim æger, tam vitæ meæ prodigus, tam denique amarulentæ potionis amans, ut per eam, cum certo mortis periculo, si fortè ad eam dispositus non sim, curari velim, qui sola corporis dispositione, si dispositus sim, securius sine ullo vitæ discrimine convalescam; & esset homo quisquam Christianus Macariano malè & Gabriëliano delusus dilemmate, qui non negari sibi malit sine ullo animæ suæ damno absolutionem, quam cum tanto sacrilegii periculo dari, nec secum ita cogitet: aut dispositus sum, aut non sum; si sum, eodem profectò loci recidet absolvi & non absolvi, sine absolutione æquè ac cum illa salvandus; si non sum; satis quidem in Deum offensæ est, ut sacrilegium non addam; & satis pœnarum æternum

num me manet, ut non majora ac nova in infelicem infernisque ignibus devotam animam supplicia congeram.

Hæc de Macario, & P. Gabriëlis commiseratione & lachrymis digna omnia; nam quæ hac super re pluribus disputat Eximius Gummarus nescio equidem indignationem potius, an risum mereantur: quid enim ait? vel est dispositus, vel non est; si non est, nihil profutura, imo obfutura est absolutio ob *sacrilegium*, quod, inquit, *patrari consuevit ab iis, quibus indignis absolutio donatur, & quo deinde S. Eucharistiam inhonorant*: sin autem ad Sacramentum dispositus est, non morietur, quantumvis credatur moriturus: nam speciosa illa & præsumptuosa de Divina Misericordia oratio, quam ibi integris paginis prosequitur, & nos §. præcedenti maxima ex parte retulimus, aut hoc unum probat, aut nihil. Multa hic dici possunt, & dicta sunt aliqua superius, sed non vacat argumentis abuti ad convellendam machinam, quæ risu dissoluta uno tota corruit. Et verò quis mihi serius ita sit, aut morosus, Lector, qui hæc ex ore Viri Eximii sine risu audiat; aut dispositus pœnitens non est, aut si sit non morietur; nec, quod scias, piè id tantum à misericordia Dei sperat; sed certissimè præsumit, & tam certò non moriturum credit, quam credit certò nec folium arbore, sine Providentia Dei, nec capillum capite decidere, nec passerem in terram: quam certò credit nihil casu accidere, aut fortunâ: quam credit certò Deum Optimum Maximum destinato consilio nemi-

nem decrevisse in flammis infernales præcipitem dare ; tam-
 que adeò , si Gummaro credas , fieri non potest , ut bene ad
 Sacramentum dispositus moriatur , quam possibilè non est
 ut providus esse desinat Deus , aut misericors. Hæc autem
 plane est in misericordia Dei fiducia , an præsumptuosa in
 eam blasphemia ?

Nunc , quod hoc §. agimus , ex hoc etiam Gumma-
 riano antecedente contra ipsum concludamus ; ego vero
 illud ipsum itidem concludo , ne in ipso quidem articulo
 mortis pœnitentem absolvendum ; ita enim secum Gum-
 marianis verbis Confessarius quisquam exigat : aut dispo-
 situs meus est pœnitens , aut non est ; si non est , oberit
 absolutio sacrilega ; si est dispositus , non morietur , si non
 morietur , non est utique extrema necessitas , non est mor-
 tis articulus : si nec hic , nec illa est , ergo eadem mihi lege
 absolvendus venit , quâ sanus , & integris incolumis viribus ;
 nec licet adeò eum absolvere , nisi pœnitentialia opera ritè
 præmittat ; *non enim morietur* : nisi consuetudinem exuat ,
 nisi metum omnem probabilis relapsûs arceat ; *non enim*
moriatur : nisi denique dispositionis debitæ & sufficientis
certum me faciat. Sed heu miserum ! id habet præterea
 incommodi , quod multo , quam reliquâ ante vitâ , diffi-
 cilius hic & nunc *certitudo* illa obtineri poterit : si enim
 dum sanus , nec ullo metu coactus , sponte suâ , &
 liberè confitebatur , nec verbis ejus , nec lachrymis , nec
 singultibus credere me Gummarus volebat , quantumvis

fit-

sincerus ac candidus cognosceretur, quantumvis *sciretur* *nolle decipere*; non tantò suspecta magis hîc esse debebunt ea signa omnia? non tantò ego ad credendum tardior, quantò minus libera, coacta magis est jam jam morientis Confessio? quantò dubitare pronius, easnè lychrymas aliqualis Dei amor, & odium peccatorum, an potius mortis imminentis periculum, & dubiæ æternitatis & præsens & vivacior gehennæ metus expresserint. At at periculum in mora est; animam agit, jam jam expiraverit; quid agis? ego vero absolutione abstineo: nam cum mori, id enim verò indicium mihi manifestum est, non esse eum debitè aut ritè ad absolutionem dispositum; neque enim moreretur, si esset dispositus: ut adeò, quam ad dandam absolutionem rationem vis esse maximam, pœnitentem coram me & in aspectu meo mori, ea ipsa apud me ad negandam potius absolutionem faciat, non enim moreretur, si ritè esset dispositus. Vide, Lector, quâ fiduciâ sperare possis à Gummaro absolutionem in periculo mortis, qui mortem ipsam negandæ absolutionis vult esse rationem. Morietur igitur, & sine absolutione morietur, & præsentè D. Gummaro ita morietur. Quod si in ipsum insurgant Parentes, Filii, Consanguinei, multa exprobrantes, eodem, quo morienti absolutionem negavit, vultu ad pietatem composito, & multa de Divina Providentia speciosè præfatus rationem negatæ à se absolutionis reddat, dispositumque eum ad absolutionem fuisse neget: nec de eo se quidem dubitare, cum morientem

viderit; non enim, quæ divina est in homines misericordia & providentia, moriturum fuisse, si Absolutionis capacem reddidisset debita & necessaria ad Sacramentum attritio; ut ita gratiam fecerit defuncti manibus, quod sacrilegium caverit, majoribus alioqui suppliciis æternum cruciandis. Quid restat? nisi ut pro defuncto solennes Ecclesiæ preces persolvi veteret, tamquam ejus manibus nil profuturas. Hæc cum legimus, hæc ex eorum sententiis tam horrenda consecraria sequi cum intelligimus, fronti nostræ timebimus, si aperte dicamus, quod ipsi tacite per cuniculum agere & moliri videntur, & non potius majusculis litteris huic Articulo suum titulum præfigemus.

Dilatam ad mortem usque absolutionem, ne in ipsa quidem morte esse concedendam.

SECTIO SECUNDA.

Cuniculus secundus, quo subruatur materia Sacramenti Pœnitentia.

HActenus subruendæ Absolutioni Sacramentali strenuè, ut vidimus, laboratum est; non tædet laboris; alios & alios moliuntur cuniculos, nec ullam Sacramenti partem intactam patiantur, aut integram, qui totum Sacramentum volunt abolitum: hæc scilicet est bellandi

ra-